



روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل: متن قوانین - تصویبنامه ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی
اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخش نامه ها - آگهی های رسمی و قانونی - سؤالات

شماره تلفن: ۸۸۹۴-۸۸۹۵ - ۸۸۹۶-۵۴۴۸

سال پنجم - شماره ۱۲۵۵

صفحه ۴۲۶۶

شنبه ۱۹ خرداد ماه ۱۳۲۸

میرزا سید محمد باشمی

دوره پانزدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۲۷۱۳

روزنامه یومیه

فهرست مندرجات

صورت مشروح مذاکرات صد و هفتادمین

جلسه دوره پانزدهم از صفحه ۱ تا ۱۳

۲ - آگهی های رسمی * ۱۵

کمی برخاستند، ممکن است عده زیادی از آقایان قیام کنند ولی برای اکثریت کافی نباشد.

رئیس - بلی درست است اگر پیشنهادی تصویب شد فقط باید بنویسند که مورد توجه شد اگر هم نشد که باید بنویسند مورد توجه نشد دیگر عده کمی برخاستند لازم ندارد یا مورد توجه واقع شد یا نشد باید بنویسند آقای ضیاء ابراهیمی نسبت بصورت مجلس نظری دارید؟

ضیاء ابراهیمی - خیر قبل از دستور عرضی ندارم.

۳-بیانات قبل از دستور

رئیس -- قبل از دستور چند نفر از آقایان اجازه خواسته اند من جمله آقای ضیاء ابراهیمی هستند بفرمائید.

ضیاء ابراهیمی - بدو میخواستم از توجه و اهتمامی که هیأت دولت در امور کشوری مبذول میفرمایند تشکر کنم من جمله اگر در خاطر آقایان باشد در چند جلسه قبل راجع بتاکس اتوبوس ها در راه شمیران تذکر دادم و خیلی خوشوقتم که فوراً این موضوع مورد توجه وزارت کشور قرار گرفت زیرا برای بیچاره مردم که از اغلب جهات در مضیقه هستند تخفیفی حاصل شد.

ثانیاً - شاید آقایان استحضار داشته باشند که بنده چند روز در کرمان بودم و خیلی متأسفم که باید باستحضار آقایان هیئت دولت و نمایندگان معترم برسانم که وضعیت غله در سال ۱۳۲۸ در کرمان خیلی بد بوده اگر خاطر آقایان باشد در سال گذشته

مذاکرات مجلس

جلسه ۱۷۰

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز سه شنبه هفدهم خرداد ماه ۱۳۲۸

فهرست مطالب:

- ۱ - تصویب صورت مشروح مذاکرات مجلس
- ۲ - بیانات قبل از دستور
- ۳ - نامه وزارت فرهنگ راجع بچراغ
- ۴ - تصویب فوریت لایحه املاک واگذاری
- ۵ - طرح قانون کار و تصویب ماده واحده
- ۶ - تصویب تقدم لایحه اصلاح قانون انتخابات در دستور و شور در آن
- ۷ - ختم جلسه

مجلس دو ساعت و سه ربع قبل از ظهر بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

۱ - تصویب صورت مشروح مذاکرات مجلس

رئیس - تأکید میشود که زودتر در دسترس آقایان بگذارند، آقای دکتر متین دفتری فرمایشی دارید؟ بفرمائید.

دکتر متین دفتری - در صورت مجلس جلسه قبل توجه بفرمائید نوشته شده است که راجع بپیشنهاد بنده که بطور مثل پیشنهاد خودم را عرض میکنم و مقصود پیشنهاد خودم نیست اینجا نوشته شده است در موقع اخذ رأی پیشنهاد بنده عده کمی برخاستند و تصویب نشد در صورتیکه اتفاقاً آن پیشنهادی که ما کردیم عده زیادی برخاستند بطوریکه مدتی آقایان معطل شدند که ببینند اکثریت هست یا نیست بنده میخواستم این قسمت اصلاح شود که بعد از این در پیشنهاداتی که بصوب میسور ترشده شود که عده

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست؟ آقای مکی بفرمائید.

مکی - بنده میخواستم توجه مقام ریاست را بیک موضوعی راجع بطبع صورت جلسات جلب کنم، صورت مجلس جلسات دو ماه قبل هنوز بچاپ نرسیده است. از جایگاه سؤال میکنم بگردن تند نویسی میگذارند از تند نویسی سؤال میکنم میگویند صورت جلسات همه استخراج شده ولی جایگاه هنوز جلسات سابق را طبع نکرده و علت آنرا نداشتن کاغذ ذکر میکنند و تأخیر طبع صورت جلسات مربوط به تند نویسی نیست، از مقام ریاست تقاضا میکنم دستور بفرمایند باین موضوع رسیدگی شود و ترتیبی بدهند هر کس مسئول آن هست بوضیعه خود عمل کند زاین صورت جلسات چاپ شود.

عین مذاکرات مشروح یکصد و هفتادمین جلسه از پانزدهمین دوره قانونگذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

یکروز عرض کردم که در استان هشتم برعکس همه جا خاک ماجاری است و آب هارا کد است این موضوع دور از حقیقتی نیست که عرض میکنم واقعیت دارد مخصوصاً در حدود رفسنجان این عرضی که کردم همین واقع بود در زمستان سال گذشته در کرمان باران کافی نیامده سهل است در اغلب نقاط بواسطه آمدن بارهای شدید بذر هائی هم که کاشته شده بود یا زیر مقداری شن مانده یا بکلی بوته ها از ریشه در آمده اگر در بعضی نقاط جزئی حاصلی هم بود که در ظاهر چندان بد نظر نیامد حال که بارهای جاها درو شده معلوم میشود خوشه ها بواسطه سرما صدمه دیده و شاید نصف آنچه قبل از درو حاصل بنظر میرسید بعمل نیامد من جمله قریه ای است موسوم بکبوتر خوان که در دوره صفویه احداث شده این قریه بیشتر خالصه بوده و بموجب دفاتر دولتی جنس مالیاتی آن در حدود هفتصد خروار بوده تصدیق میفرمائید قریه ایکه هفتصد خروار مالیات خالصه آن بوده لافل دو هزار خروار حاصل آن خواهد بود در سال جاری ۱۲۰ خروار بپندر در زمستان برای زراعت آنجا تخصیص داده شده و فلا که مأمورین دارائی آن را باز دید نموده اند بموجب صورتمجلس مورخ هفتم خرداد ماه ۲۸ معلوم شده که یکصد و پنجاه هکتار زراعت آن بکلی از بین رفته است و حد اکثر جائیکه ۷۰۰ خروار مالیات داشته ۵۰ خروار حاصل دارد ، سایر نقاط هم خیلی بهتر از این قریه نیست ، این است که از وزارت دارائی درخواست دارم توجه مخصوصی فرموده فکری برای غله کرمان ولو بوارد کردن از خارج دم اگر باشد بفرمائید والا در سال جاری اغلب مردم از بی نانی تلف خواهند شد بطوری که از اداره استانداری کرمان تحقیق کردم قبلاً بنا بوده در سال جاری پنج هزار تن غله بکرمان کمک شود اما با عرایضی که عرض کردم حال معلوم شده که خیلی بیشتر باید کمک بشود مخصوصاً استدعا میکنم از وزارت دارائی و از هیئت دولت که توجه بفرمائید مقداری کمکم برای بندر بانجا داده شود برای اینکه آن بیزی که آنجا هست قابل برای کاشت نیست دستور بفرمائید بانک کشاورزی هم کمک لازم را بر عایا بنماید ، عرض سوم راجع بقند و شکر بود که بکلی در کرمان نایاب شده (بهداری در آذربایجان هم پیدا نمیشود) و مردم هم در مضیقه هستند بطوری که ششصد هزار تن شکر در بندر عباس موجود است که باید بکرمان حمل شود اما مدتی است که معطل مانده در این باب هم تقاضا دارم دستور اکید صادر فرمائید زودتر حمل شود در خود تهران هم میبینم که وضعیت قند و شکر خیلی سخت شده و یاد آورم بشوم که وزارت دارائی بطور کلی تصمیمات جنسی سری اتخاذ فرمائید ، قسمت چهارم عرضم این بود که در کرمان بیکار فراوان است البته آقایان توجه دارند که بیکار زیاد است و حتی شاید بطور اغراق بیا یک قسمتی از زروی واقعیت گفته شود در بعضی از قسمتها بعضی از مردم خون گوسفند میخورند بهر حال مردم کار ندارند ، قسمت عمده کار مردم قالیبافی است که بطور قطع عرض میکنم اگر قانون کار تصویب و در کرمان اجرا شود اغلب قالی بافخانه ها بسته میشود زیرا در خارج قالی را بقیمتی که از کار در میآید نمیخرند و صاحبان کارخانه ها وقتی که دیدند با اجرتی که بکارگر میدادند ادامه کار صرف

نمیکند طبعاً کارخانه های خود را مینند ، بنده در این سفر مطالعاتی کردم مخصوصاً يك روز در خدمت جناب آقای بهرامی استاندار بعدود باقین و کبوتر خوان که در هشت و دوازده فرسخی کرمان است برای مطالعه رفتیم با تحقیقاتی که شد در آن حدود ممکن است با آسانی کارخانه قندی دائر شود زیرا بارعایت شمع شانزده فرسخ یا حداکثر هیجده فرسخ برای کارخانه ممکن است در زرنده رفسنجان برد سیر و حومه کرمان چندین کاری شود اراضی این حدود هم از زروی تجربه استعداد خاصی برای چندین دارد قطعاً چندین کرمان ۱۸ در صد یا ۲۰ در صد قند خواهد داشت و از زروی صورتی که تهیه شده در سال اول ممکن است با آسانی قدر متیقن در حدود پنجاه هزار تن چندین بکارخانه تسلیم شود ، البته در سالهای بعد اضافه خواهد شد آقایان مهندسینی که بکرمان آمده بودند و با جناب آقای استاندار مذاکره شده بود اظهار فرموده بودند که قند برای دولت با بانک صنعتی صرفه ندارد زیرا از خارج ارز آنرا در میبشود این حرف ممکن است بجای خودش صحیح باشد اما بکار رسیدن عده ای بیکار برهنه بی نان جبران این قبیل ضررها را میکند در این قسمت هم میخواستیم هیئت برنامه و بانک صنعتی و وزارت دارائی را متوجه کنیم که مطالعات لازم را بفرمائید در آخر عرایضم میخواستیم از جناب آقای یمن اسفندیاری که گویا تشریف نداشتند (یمن اسفندیاری - بنده حاضر) استدعا کنم که بمل توجهی بفرمائید برای يك قریه ای که در ه فرسخی کرمان است (یمن اسفندیاری - تلفون آقا بفرمائید شرکت تلفون) اجازه بفرمائید اهالی آن جا حاضرند يك کیلومتر از سیم تا آن محل را که بیشتر از يك کیلومتر هم نیست به تلفون مرکز کرمان اتصال بدهند در صورتی که پول سیمش و همچنین چوبش و حتی مستخدمینی که آنجا خواهد آمد اگر کسر حقوق داشته باشد بدهند بنده نمیدانم چرا شرکت تلفون کرمان موافقت نمیکند (یمن اسفندیاری - همین ها که فرمودید بنده اتخاذ سند میکنم فردا تشریف بیاورید شرکت تلفون درست میکنم) خدمت شما که نمیشود رسید این جامی فرمائید ولی وقت نمیدهد

یمن اسفندیاری - بنده حاضر

رئیس - آقای مکی بفرمائید

مکی - بنده میخواستم در صورت جلسه امروز با اجازه مقام ریاست و آقایان بمناسبت مذاکرات جلسه گذشته يك مطالبی را عرض آقایان محترم برسانم ولی چون متوجه شدم که مجال کافی برای بحث در این قسمت نیست این بود که بعنوان قبل از دستور اجازه خواستم راجع بمذاکراتی که در جلسه گذشته در مورد نفت شده است مطالبی باستحضار ملت ایران و مجلس شورای ملی برسانم (نمایندگان - صحیح است) در جلسه گذشته همکار محترم بنده آقای رحیمیان راجع به راههای که بین دولت ایران و شرکت نفت نوشته شده است مطالبی ایراد فرمودند (حائری زاده - دولت نیست يك شخصی بوده) بنده خواستم عرض کنم هر نوع مذاکره ای هر نوع نامهای که بین یکی از وزراء یا هیئت دولت با شرکت نفت مبادله شده باشد یا مبادله شود مادامی که باستحضار و تصویب مجلس نرسیده است هیچگونه اثر قانونی و سندیتی نخواهد داشت (نمایندگان - صحیح است)

(دکتر اعتبار - چنین نامه ای وجود ندارد) اگر نداشته باشد زهی سعادت بنده و واقعاً باعث کمال خوشوقتی است بنده عرض میکنم فرض مجال که مجال نیست بفرش مجال اگر چنین نامه ای نوشته شده باشد و رد و بدل شده باشد هیچگونه اثر قانونی ندارد و هیچ گونه سندیتی نخواهد داشت (نمایندگان - صحیح است) و هیچ دولتی و هیچ وزیری مادامی که حقوق ملت ایران را آنطور که ملت ایران میخواهد و میبایستی از نفت جنوب استیفاء بکند استیفاء نکرده باشد آن دولت یا وزیر را بنده مقصر میدانم و در مقابل تاریخ و ملت ایران میبینم که يك روزی آن دولت و آن اشخاص را بهر جا که دعوت کند این مطالبی است که میخواستیم باستحضار آقایان نمایندگان برسانم و اما موضوع دومی که همکار بنده آقای ضیاء ابراهیمی فرمودند ، موضوع صادرات فرش است تا قبل از سال ۱۳۲۰ يك مقدار زیادی از مبلغ صادرات ایران را فرش پر میکرد پس از شهریور ۱۳۲۰ و ترقی هزینه زندگی صادرات فرش تقریباً میتوانم عرض کنم که از بین رفته است (معتقد دماوندی - صادرات هم چیز از بین رفته است) در قسمت کاشان ، کرمان ، اراک و خراسان که اینها در درجه اول از شهرستانها و استانهای بودند که صادرات زیادی بارویا داشتند و از این راه مقدار زیادی از معاش این شهرستانها را تقریباً تأمین میکردند پس از شهریور ۱۳۲۰ این صادرات از بین رفته است و کارگران کارخانجات فرش در حقیقت بیکار شده اند بنده میخواستم توجه دولت را باین نکته جلب بکنم که در آن شهرستانهایی که عرض کردم مخصوصاً کرمان ، کاشان ، اراک و خراسان برای کارگرانی که بواسطه از بین رفتن صادرات فرش بیکار شده اند يك صنایع نساجی ، يك کارخانجات نساجی در صد باشد تأسیس کنند که جایگزین صادرات فرش شود و از این راه از یککاری مردم جلوگیری شود و بایستی در فکر ایجاد آن باشند (صحیح است)

رئیس - آقای حاذقی

حاذقی - عرایض من بسیار مختصر است ولی بعقیده خودم نسبت بامور مملکتی بسیار مؤثر است من خواهش میکنم از آقایان وزرای مشاوره که تشریف دارند رؤس مطالبی را که من عرض میکنم یادداشت بفرمائید و باستحضار دولت برسانند ، قسمت اول عرایض من راجع باصل عمل دولتها است که متأسفانه در این پنج ، شش سال اخیر دولتها معترض بودند باینکه وسایل کار کردن در اختیار آنها نیست ، آنها حرفشان این بود که عوامل و وسایل لازم برای کار در اختیارشان نیست و وقت دولتها تلف میشود نمیتوانند برای مملکت کاری کنند ، دو عامل مهم برای عدم توفیق دولتها شمرده میشد اولاً میگفتند که مجلس شورای ملی آنطوری که لازم است دولت را تقویت نمیکند پشتیبانی نمیکند ، لوائح دولت را معطل میکنند و نسبت باحتیاجات ضروری مملکتی که دولت نظر مجلس را میخواهد ساکت است ، خوشبختانه بطوریکه همه ملاحظه میفرمائید در این ماههای اخیر با این آیین نامه جدید موقتی که نسبت بلوائح دولت کمال علاقه و توجه را بخرج برده و در مواقع لازم با رأی دان هم پشتیبانی لازم را از دولت بکنند و از این رهگذر قلمه هیچگونه قصور و کوتاهی متوجه مجلس شورای ملی نیست نکته دوم بیشتر اعتراض دولت ها

از روزنامه ها و مجلات در حقیقت بگفته خود دولت ها فلج کردن کارهای خود دولت بواسطه معارضه ها و انتقاداتی که وقت دولت را مشغول میکرد دولت ها را مجال نمیداد بوده آنها بطوری که مشاهده میشود امروز تمام روزنامه های مملکت باین لعن بسیار متین و همراه با مبانی قانونی نسبت بکارهای خوب دولت تمجید و تعریف و پشتیبانی میکنند و از کارهایی هم که بعقیده آن ها بصلاح مملکت نیست انتقاد در حدود قوانین جاریه میکنند س بنا بر این دولت در حال حاضر هیچگونه مزاحمتی برای فعالیت و جنب و جوش لازم برای کارهای مملکتی ندارد باوصف این مامی بینم آنطوریکه شاید بایست دولت ها کارهای مملکت را باعلاقه دنبال نمیکند ما علاقه داشتیم که هیئت دولت در این جلسات خودش که هیچگونه معارضه ای ندارد بنشیند و تصمیمات لازم و اصلاحی برای کارهای مملکت بگیرد و یکی بعد از دیگری بنا بر نیات عالی اعلیحضرت همایون شاهنشاهی که مکرر سفارش فرموده اند يك قدمهای مؤثر اصلاحی که در بهبود وضع مملکت مؤثر است بردارند باین وصف مامی بینم که باز هم جلسات دولت آنطور که ما فکر میکنم بیشتر شاید صرف يك مسائل خصوصی و شخصی و تصویب نامه های که کی برود برای مطالعه و کسی نباید برود و یکی ارزش بدهند و یکی ارزش نهند میشود و کارهای مملکت بطور کلی فلج ورا کد مانده من میخواستم عرض کنم که دولت هیچ مانعی ندارد که بنشیند تمام این پیشنهاداتی که مربوط بشهرستانها است راجع بانتخابات انجمن شهرها تأیید کند شهرستانهایی یکسال یکسال و نیم است که اعضاء انجمن شهر را انتخاب کرده اند و فرستاده اند بر مرکز و همینطور بی تکلیف مانده اند ، بودجه هائی که دارند شهرستانها همینطور يك سال دو سال معطل مانده است و تصویب نشده ، يك کارهایی است که دولت میتواند بنشیند در جلسات خودش و تصمیم بگیرد و برای اجراء ابلاغ کند پس بنا بر این استدعا میشود که آقایان وزرای مشاوره از طرف نمایندگان مجلس این سفارش را بدولت برسانند که مردم مملکت احتیاج بکار دارند دولت ها باید کار مثبت بکنند الان میبینم معارضی ندارد فقط بایستی صرف وقت بکنند ، همت بکنند که اشکال روزمره که در جلوی مردم هست بر دارند همچنین موضوع قند و شکر که همکار محترم آقای ضیاء ابراهیمی فرمودند بسیار برای مملکت ما بد است باین ادارات و دستگاه عرض و طولیکه دارد نمیتوانند يك کارهای کوچک ساده پیش پا افتاده ای را انجام بدهند یاد میآید که آقای دشتی همکار محترم آقای جمال امامی يك وقتی در این مجلس فرمودند که دولت برنامه های بزرگ و طولی میدهند ولی هیچکدامش را عمل نمیکند ما از دولت همین توقع را داریم که برق تهران را درست کند کوچک و خیابانهای مردم را روشن کند اگر کرد دولت را روی سر میگذاریم و حلوا حلوا میگوئیم (دکتر اعتبار - آقای حاذقی حالا برق تهران خوب شده است) آنوقت راجع فرمودند حالا البته برق تهران از موفقی که در آنجا حسن بیت هست و رئیسکه دارد باعلاقه و ایمان قدمهای مفیدی هم برداشته است ما قدرشناسی میکنیم ، الان دولت ۱۸۰ هزار تن قند و شکر از معصوم کارخانه های داخلی ، آقای دهقان توجه بفرمائید در اختیار دارد

و ملاحظه بفرمائید که وضع فروش قند و شکر بطوری است که اکنون مردم در بازار تهران قند را بیکار بر آوریم و شکر را بدو برابر قیمت باید بخریم برای چیست ؟ چرا دولت اقدام جدی برای اینکار نمیکند موضوع دیگر مسئله سازمان وزارتخانه ها است ، ما توقع داریم که دولت برای اینکار يك تصمیمی بگیرد که این دستکهاها لااقل هر ساعت تغییر نکند اشخاص را هر ساعت تبدیل و بدون مورد تغییر نهند منلا چون شنیده اند که فلان معاون وزارتخانه را که مدت ها است بر سر این کار بوده وارد بوده است حالا برش داریم یا فلان مدیر کل را که مدتها متخصص بوده است برداریم اینکارها شایسته نیست دولت باید کاری کند که هیچ مستخدمی سواي موارد تخطی و تجاوز و انحراف از قانون نباید از کاری بر کنار شود ، مسئله سوم ، که مورد توجه بود همانطور که عرض شد احترام دولت بقانون و اجرای قانون است علاج منحصر بفرد این مملکت در این است که قانون و مقررات محترم باشد و مورد عقیدو ایمان واقع بشود اگر دولت از روی عقیده نه توی رادیو و روزنامه از زروی واقع بقوانین مملکت احترام بگذارد آن روز روزی است که طلعه سعادت این مملکت مشاهده میشود و با تعاقب این نیات خیر دولت میتواند به پیشرفتهای مهمی در مملکت نائل بشود ما می بینیم که متأسفانه دولت در خیلی از موارد قانون را آنطوریکه باید و شاید محترم نمیشمارد و يك مسئله ای را که میخواستم عرض کنم مسئله انتخابات دوره ۱۶ است که در جلسه پیش هم عرض کردم که مطابق اصول قانون اساسی که مشروطیت جزئاً و کلاً تعطیل بردار نیست ، دولت باید کمال مجاهدت را بخرج بدهد که تا دوره ۱۵ تمام نشده است مقدمات انتخابات دوره ۱۶ تمام بشود مجلس دوره شانزده جانشین مجلس یازدهم بشود و قدرت هم پیش نیاید برای این که عملیات دولت باید مبتنی بر قانون باشد و قانون تنها مرکز صلاحیت دارش مجلس شورای ملی است و در حال حاضر مجلس سنا است آلان آن قانونی را که دولت بمجلس داده است بطوریکه ما اطلاع داریم کمیسیون تصویب کرده است چرا وزیر مشاور بر نینگز و بمجلس اعلام نمیکند که آقایان قانون لازم است زودتر تصویب شود و مجلس هم نظرش را زودتر بدهد که بلافاصله انتخابات شروع شود این جریان و این سستی و کندگی اشخاص را و ادان بانتقاد میکند یعنی میگویند دولت جناب آقای ساعد بقوانین اساسی و مملکتی آن احترام قلبی و واقعی را قائل نیست شما که تلگراف میکنید که انتخابات را شروع کنید این کافی نیست بایستی تمام وسائل کار انتخابات را فراهم کنید و يك وسائل کافی هم بدهید و انجام آن را بخواهید بنا بر این بنده استدعا میکنم نسبت باین سه موضوعی که تذکر کردم نظر هیئت محترم دولت جلب شود و تا آنجا که مقنن است منویات مجلس شورای ملی بپور اجرا گذارده شود

دهقان - راجع بگرانی کنیم هم بفرمائید

رئیس - مقدم بودن لوائح یا گزارشات دوره دارد یکی تقاضای وزیر مربوطه است یکی هم سی نفر از آقایان نمایندگان ذکر تقاضا کنند جزو دستور قرار بگیرد این قانون راهم ممکن است خود آقایان تقاضا کنند (حاذقی - امضاء کرده اند و تقاضایشان پیش بنده است سی نفر امضاء کرده اند) آقای اسلامی بفرمائید

اسلامی - بنده عرایضی که دارم مربوط بگرفتارهای مردم مازندران است و انصافاً باید گفت بعد از شهریور ۱۳۲۰ این خطه زر خیز کاملاً فراموش شده گرفتارهای مردم مازندران بسیار زیاد است و بطور کلی بنده اینجا نمیخواهم وقت آقایان را بگیرم ولی این يك موضوعی که خیلی مهم است و بایستی دولت توجه کند و استدعا میکنم آقایان وزرای مشاوره یادداشت بفرمائید موضوع مسلولین در مازندران است در سال گذشته وزارت بهداری تصمیم گرفته بود که در مازندران از نقطه نظر اینکه مسلول زیاد شده يك آسایشگاه تأسیس کند که سه نفر مأمور آنجا رفته اند و يك نقطه ای را در نظر گرفته اند و پیشنهاد کرده اند که در همان نقاط آسایشگاهی بسازند که مرضائی که استطاعت ندارند نیابند بتهران در همان جامعاً بجهت بشوند متأسفانه اقدامی جز آنکه هیئتی با تجار قند و معطالعاتی کردند اقدام عملی دیگری نشده است امروز بنده وسایل آقایان نمایندگان مازندران شاید در هفته ای بیست نفر سی نفر با مراجعه میکنند برای معالجه سل و اینها بایستی در آسایشگاه شاه آباد یا بوعلی بستری بشوند البته وزارت بهداری هم نهایت همراهی را میکنند ولی چون اینها جاندارند غالب این مسلولین در همانخانه ها میبیرند و اغلب اینها کسانی هستند که بهیچوجه بضاعتی ندارند و با کمک يك اشخاص خیر خواهی در محل پول ماشینی با آنها داده میشود که بیایند بتهران ولی چون پول ندارند که در همانخانه ها بمانند همانجا تلف میشوند و این صورت تلفات مهمانخانه ها موجود است بنده استدعا میکنم از آقایان منصور السلطنه که بدولت تذکر بدهند که این آسایشگاهی که در مازندران قرار است تأسیس بشود زودتر راجع بان دولت اقدام کنند و زودتر این را انجام کنند که مسلولین همانجا تحت معالجه قرار بگیرند و دیگر بتهران نیابند که تا موقع بستری شدن از بین بروند . موضوع دیگر آقا موضوع برنج است که آقای معتمد دماوندی مذاکرات زیادی کردند و این موضوع برنج آقا يك معنای لاینحلی شده دولت در عرض ششماه هفتماه که باید يك اقدامات اساسی بکنند کرده است با تذکراتی که آقایان نمایندگان شال دادند توجه نشد و امروز خسارات زیادی بتولید کنندگان برنج در شمال وارد شده است و اگر سایر اجناس مانند قند ، شکر ، چای ، روغن و اینها هم باین بیاید این اشکالی ندارد باین آئین قبضت و ولی تمام تحلیلات بایستی بهیکتا تولید کنندگان برنج که در مازندران و شمال تنها سرمایه زندگی مردم است از بین برود . بنده استدعا میکنم که در این مورد بک طرح و نقشه اساسی تهیه بکنند که دیگر امسال باز یکماه دو ماه دیگر برنج بدست می آید باز گرفتاری برای مردم پیش نیاید . (معتمد دماوندی - بنده يك سؤالی در این خصوص کرده ام آقای اسلامی امروز میهمان) يك موضوع دیگر آقا در دشت مغان گفته اند که آنجا بواسطه سرمای زیاد امسال مراتع از بین رفته است و گوسفندان از بین رفته اند ولی هیچ گفته اند که در مازندران هم اینطور شده . در مازندران يك محصول مهمی که آقایان همه در اینجا استفاده میفرمائید مرکبات بوده که سرمای زمستان مرکبات را بکلی از بین برده و دولت که هر سال مساعده ای بچایکارها میداده قرار بود که اسسال بیاضه داران مرکبات هم

بهد ولی تاکنون عملی نشده است. مستدما میکنم که این موضوع هم مورد توجه قرار بگیرد. امروز يك دعوتنامه ای فرستاده اند برای بنده راجع به افتتاح راه آهن گلستان از نظر اینکه بنده مدیر يك روزنامه هستم البته بنده خیلی خوشوقت که سر تاسر ایران راه آهن بشود ولیکن يك راههای اساسی در کشور قبل از شهریور ایجاد شده که مخارج خیلی سنگینی برای ایجاد و اصلاح این راهها دولت متحمل شده ولی این راهها بعد از شهریور ۲۰ بکلی فراموش شده و در آن يك کلنگ بهیچوجه زده نشده و يك عمل گذشته نشده است که این راهها را اصلاح کند و يك فکری بکند (صحیح است) و این پولهایی که دولت خرج کرده است دارد از بین میرود. یکی از این راهها راه هراز است (صحیح است) که دولت در سالهای قبل ۱۷۰ میلیون تومان پول خرج کرده است بیول امروز در این راه ولی پولیکه امروز باید در آن خرج بکند و آنرا تمام بکند ۱۰ تا ۱۵ میلیون تومان است که در عرض دو سال سه سال دولت میتواند این راهرا تکمیل کند که آن ۱۷۰ میلیون اجبا شود بهیچوجه توجهی باینکار اساسی نشده. راه آهن گلستان یا بنامند امسالت راه قزوین چیزهایی است که ضروری نیست و شده است ضروری آنهایی است که هنوز تمام نشده البته آنها هم لازم است ولی اینها لازمتر است عرض کنم يك لایحه ای است که پریروز دولت تقدیم کرده است راجع بواگذاری املاك دولت بسازمان شاهنشاهی که بمصرف امور خیریه برسد. البته اگر این کار عملی بشود و اگر واقعا این عواید با دست مأمورین صالح وصول شود بنده خیال میکنم که ده مقابل عواید فعلی وصول خواهد شد (صحیح است) و شرطش اینست که آقایان اگر باحسن نیت بخواهند رای بدهند اطمینان داشته باشند که این عواید بمصرف عام المنفعه میرسد نه سازمان اداری و تشکیلات. اما يك موضوع دیگری که خیلی مهم است و استدما میکنم آقای منصور - السلطنه توجه بفرمایند اینست که يك عده خورده مالکین در مازندران بودند (معتد دماوندی - در گیلان هم بودند) در آن قانون استرداد املاك گفته اند بعد از شهریور املاکیکه قیمت آن از هزار تومان کمتر است میتواند آنرا بمصرف بشوند اینها هم بکردمان بی اطلاعی بودند و رفتند بمصرف شدند و دادخواست ندادند امضا آقایانیکه یکمده ای هم درده کوره ها بودند و نمیدانستند که در ظرف ششماه باید دادخواست بدهند و پنج جریب ده جریب زمین داشتند عده اینها خیلی زیاد است ولی املاکشان خیلی کم بودند خواهش میکنم که در کمیونی که این قانون تصویب میشود نسبت باین خورده مالکین يك تبصره ای بگذارند که در ظرف ششماه یا چهار ماه یا یکسال دادخواست بدهند این راهها استدما میکنم که توجه بفرمایند (احسن است).

۳- برنامه وزارت فرهنگ راجع بجرايد رئيس - عرض کنم مطلبی است قبل از دستور که برای آگاهی مجلس باطلاع آقایان نمایندگان میرسد و قرائت میشود (نامه وزارت فرهنگ بشرح زیر قرائت شد) ساحت مقدس مجلس شورای ملی وزارت فرهنگ برای اجرای ماده واحده قانون مطبوعات مصوب پنج شنبه ۱۲ اسفند ماه ۱۳۲۷ در خواست توضیحات

زیر را دارد ۱۰ - آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی کاز خزانه دولت حقوق در یافت میدارند حق انتشار روزنامه یا نشریه مرتب دارند ۲- همچنین کسانیکه باز نشسته شده و از صندوق بازنشستگی حقوق دریافت میدارند مشمول بند (ز) قانون مذکور میگردد ۳ - بعضی از ادارات و مؤسسات دولتی دارای نشریات خاصی هستند که ناگزیر اداره آن بمعده یکی از کارمندان آن مؤسسه محول است چون مدیر مسئول اینگونه نشریات از خزانه دولت حقوق دریافت میدارد تکلیف وزارت فرهنگ برای اجرای قانون نسبت ببند (ز) چه خواهد بود؟ خواهشمند است مقرر فرمایند جواب سؤالات مزبور داده شود تا در اجرای قانون اشکالی پیش نیاید وزیر فرهنگ د کتر زنگنه.

رئيس - این موضوع در هیئت رئیسه مطرح شد قانونی که گذشته بعقیده هیئت رئیسه شامل نمایندگان نمیشود (صحیح است) برای اینکه آقایان نمایندگان مقرری دریافت میکنند و حقوق نمیگیرند و طبیعی است وقتی يك نماینده ای در کارهای سیاسی و عمومی مملکت میتواند اظهار عقیده کند بطریق اولی میتواند روزنامه داشته باشد اما راجع بقسمت دوم یعنی متقاعدین اینها بالاخره حقوق تقاعد میگیرند (آزاد - آن مال خودشان است آقای رئیس - سابقا داده اند) بالاخره اینها از خزانه حقوق میگیرند و مدیر روزنامه نمیتواند باشند. البته این موضوع مورد بحث واقع نمیشود فقط مطالبی است که مطابق ماده ۷۲ نظامنامه باطلاع مجلس میرسد ولی مورد بحث قرار نمیگیرد مگر اینکه مجلس رای بدهد که مورد شور قرار بگیرد.

دکتر اعتبار - ولی نسبت بمتقاعدین خیال نمیکند این نظر صحیح باشد جناب آقای رئیس چون اینها از صندوق دولت حقوق میگیرند ولی پول مال خودشان است.

آزاد - حق خودشانرا میگیرند.

رئيس - بالاخره از صندوق دولت بآنها حقوق میرسد.

دکتر اعتبار - اجازه بفرمائید. بالاخره این پول مال خود آنهاست که داده اند بصندوق برای اینکه پس بگیرند از این گذشته شما وقتی کسی را متقاعد میکنید و این شخص دیگر حق فعالیت اداری ندارد حق فعالیت سیاسی را نمیتواند ازوبگیرد.

رفیع - جواب هیئت رئیسه کافی برای مجلس نیست و باید در مجلس مذاکره شود و جواب رای باید مجلس بدهد.

یمن اسفندیاری - اگر این موضوع مطرح است اجازه بفرمائید صحبت کنیم.

نبوی - این مطلب نمیتواند مطرح بشود در مجلس.

کشاورز صدر - مقصود مستخدم شافل است.

رئيس - يك قسمت سومی هم داشت و آن نشریه هائی است که از طرف وزارتخانه ها منتشر میشود و او البته مدیر مسئولش يك کسی است این مثل خدمتی است که باو رجوع میشود و باید انجام بدهد و این شخص ممکن است هرروز تغییر کند این مانعی ندارد اگر این نشریه یا مجله از طرف خود

وزارتخانه باشد.

دهقان - مجله که نباید بدهند و نشریه باید بدهند که آنهم مدیر نمیخواهد.

رئيس - اگر میل دارید این مطلب مطرح بشود باید رای بدهید.

دکتر عبده - جناب آقای رئیس بنده اخطار دارم **رئيس** - بفرمائید.

دکتر عبده - عرض کنم که رابطه دولت با مجلس از طریق يك لایحه ای است که بمجلس تقدیم میکند بنظر بنده اینکار معنی ندارد و بآئین نامه تطبیق نمیکند که وزارتخانه يك نامه بنویسد که نظر مجلس چیست؟

رئيس - اصلا این اخطار شما مطابق چه ماده ای است؟

دکتر عبده - متأسفانه ماده ندارد (خنده نمایندگان)

رئيس - بعد از این تا ماده را نگوئید حق ندارید اخطار کنید بنده هم عرض میکنم که تغییر قانون بامجلس است ولی وزارت فرهنگ اینطور کسب تکلیف میکند آقایان اگر موافق باشند جلسه دیگر این مطلب بحث میشود.

کشاورز صدر - ما مخالفیم که این مطرح بشود.

یمن اسفندیاری - باید مطرح بشود آقا.

رئيس - در جلسه آینده مطرح میشود.

کشاورز صدر - آقای رئیس ما مخالفیم که این مطرح بشود.

رئيس - حالا که مطرح نشده که شما مخالف باشید.

یمن اسفندیاری - جناب آقای رئیس حالا راجع بقابل توجه شدنش رای بگیرید چون مذاکره کردند و وزارت فرهنگ هم از مجلس سؤال کرده است. راجع بمتقاعدین رای بگیرید در جلسه بعد مذاکره شود.

رئيس - این مطلبی بود که فقط باطلاع مجلس رسید و مجلس اگر بخواهد بحث کند باید در جلسه بعد بحث کند.

رفیع - آن جوابی را که هیئت رئیسه داده اند آن کافی نیست.

رئيس - راجع بقسمت اولش که قسمت نمایندگان است که جواب داده میشود.

رفیع - هر سه قسمت هم بمینطور است چون این در مجلس قرائت شده مجلس باید رای بدهد چون در مجلس طرح شده است باید در مجلس مذاکره بشود و جواب را هم مجلس بدهد و اگر قابل طرح نیست که بعداً طرح بفرمائید.

یمن اسفندیاری - چون در مجلس قرائت شده است اجازه بفرمائید که این مذاکرات کان لم یکن باشد تا جلسه بعد.

۴- تصویب فوریت لایحه املاك واگذاری رئيس - کان لم یکن هم نیست این مذاکرات نمایندگان نظامنامه را هم باید رعایت کنید این مطلب باطلاع مجلس رسید و هر وقت مجلس رای داد ابلاغ میشود. چرا خلاف نظامنامه رفتار میکنید؟ حالا وارد دستور شدیم. در جلسه پیش اعلام رای شد راجع بلایحه املاك واگذاری و فوریتش آقایانی که

بافوریت لایحه موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد. لایحه بکمیسیون دارائی و بودجه و دادگستری ارجاع میشود.

۵- طرح قانون کار و تصویب ماده واحده رئيس - قانون کار مطرح است دو فوریت این قانون تصویب شده است و مذاکرات در ماده واحده است. آقای نراقی بفرمائید.

نراقی - بنده با لایحه قانون کار موافق هستم و خود بنده جزء اشخاصی هستم که طرح را امضا کردم ولی یکماده ای در این قانون هست راجع بیسه و آئین نامه آنطور که جناب آقای عدل فرمودند عملی نیست که یکماده را برگردانند بکمیسیون اگر آن ماده را حذف کنند بنده موافقم والا نکند بنده مختصراً توضیح خواهم داد که چه اشکالاتی اینماده ممکن است در کار تولید کند. عرض کنم در تبصره ۲ ماده ۱۶ قید شده است که قسمت بیسه کارگران از شرکت سهامی بیسه ایران بکلی جدا شود و با کلبه ذخائر آن بصندوق بیسه و تعاون مبدل گردد. عرض کنم که آقایان میدانند که بیسه کارگران مطابق قانونی که در جلسه مورخه ۲۹/۸/۲۲ مجلس شورای ملی بتصویب رسیده بشرکت بیسه و اگذار شده و شرکت بیسه که يك شرکت فنی است برای اینکار يك تأسیسات و تشکیلاتی داده است برای اینکار اگر این ماده تصویب شود بموجب اینماده باید این تشکیلات کارگران را از شرکت بیسه جدا کنیم و بدهیم بوزارت کار باین ترتیب تمام وضع بیسه کارگران مختل میشود، اصولاً امر بیسه در همه جای دنیا يك امر فنی است و مؤسسات بیسه ارجاع میشود اینست که قانون بیسه کارگران هم این حق را بشرکت بیسه داده و شرکت بیسه چندین سال است که در اینکار عمل کرده و يك تشکیلاتی برای اینکار داده و يك کادر فنی تأسیس کرده بعلاوه مطابق آئین نامه وزارت کار ناظر بر عملیات بیسه کارگران است آنوقت حالا میخواهند که بیسه کارگران را بدهند بوزارت کار که خودش بایستی نظارت داشته باشد در طرز اجرای آن و این بنظر بنده اگر باین ترتیب عمل شود اشکالات فوق العاده زیادی در عمل تولید خواهد کرد و این اقداماتی هم که تا بجاال شده بکلی آثارش از بین میرود. عرض کنم که شرکت بیسه ایران يك شرکتی است متعلق ب دولت و چهارده سال است که بامور بیسه مشغول است و متخصصین فنی خارجی اساس این شرکترا گذاشته اند و فعلا هم بکمتخصصینی دارد که در امر بیسه کاملاً وارد هستند و اطلاعات دقیقی دارند و بعلاوه مقررات خاصی هم در شرکت بیسه تنظیم شده است که آنرا در شرکت بیسه هست و بارعایت ملاحظات قانونی این مقررات وضع شده است و اگر بخواهد امر بیسه اجتماعی بیسه کارگران را از شرکت بیسه جدا بکنید اشکالات دیگری تولید خواهد شد بعلاوه بموجب قانون هیچ مؤسسه بیسه اعم از داخلی و خارجی حق معاملات بیسه را ندارد مگر اینکه واجد شرایطی باشد که در قانون مقررات و اولاً شرکتی که میخواهد بیسه بکند باید سرمایه اش مطابق قانون ده میلیون ریال باشد و ثانیاً وضعیت مالیش باید متناسب باشد و بعلاوه يك سلسله شرایط و مقررات دیگر را باید رعایت بکند. در اینجا بطوریکه عرض کردم شرکت بیسه

سه سال است که کار بیسه کارگران را انجام میدهند و الان در اکثر نقاط مملکت يك شعباتی دارد و بوسیله این شعبات که کار بیسه را انجام میدهند کاریه کارگرها را هم دارد انجام میدهند و احتیاج ندارد که يك مؤسسه جدید درست بکنند حالا شما میخواهید تمام این کارها را برهم بزنید و بیسه کارگران را از دستش بگیرید و متخصصین آنجا را برادرید ببرید در وزارت کار يك تأسیسات دیگری درست بکنید و يك عده دیگری کارمند و اینها تهیه میکنید و بکلی وضعیت بیسه مختل میشود (صحیح است) بعلاوه بیسه همانطور که تذکر دادم يك امر فنی است، شرکت بیسه با شرکتهای بیسه خارجی يك شرکتهای انگلیسی دارد یعنی يك شرکتهای دارد که برای پرداخت خسارات سنگین از آنها هم کمک میگیرد و حق بیسه هم بآنها میدهد و راجع بکارگرها بیسه کارگران هم يك حق بیسه ای بشرکتهای خارجی پرداخته است و وقتی که يك شرکتی بخواهد کارگران را بیسه کند باید سرمایه اش کافی باشد و یکوقت ممکن است حق بیسه ای که شرکت میدهد بیشتر از حق بیسه ای باشد که دریافت کرده است و شرکت بیسه باید شرکتی باشد فنی و اقتصادی بنا بر این نیست که بیسه کارگران را از شرکت بیسه جدا کرد و ببرد جزء یکی از ادارات وزارت کار کرد و بکلی امر بیسه را مختل کرد بنا بر این بنده با این ماده مخالف هستم و معتقد هستم که این ماده حذف بشود بقیه اش تصویب بشود (یک نفر از نمایندگان - پیشنهاد بفرمائید) بسیار خوب بنده پیشنهاد میکنم که این ماده حذف بشود.

رئيس - آقای عدل.

وزیر مشاور (آقای عدل) - آنروز در موقعی که آقای ملک مدنی راجع به بیسه کارگران مطالبی فرمودند بنده عرض کردم این ماده ۱۶ مربوط است بصندوق تعاون و بیسه کارگران، البته راجع بصندوق تعاون که اشکالی نیست و آن قسمت بیسه را که در حقیقت عبارتست از دو سطر آخر تبصره دوم که میگوید: و همچنین قسمت بیسه کارگران شرکت سهامی بیسه ایران از آن شرکت منتزع و با کلبه ذخیره ریالی خود بصندوق بیسه و تعاون کارگران منتقل خواهد شد. بنده موافقت کردم که این دو سطر حذف بشود (صحیح است) و عنوان ماده هم عوض صندوق تعاون و بیسه کارگران صندوق تعاون کارگران بشود بنا بر این اشکالی دیگر نخواهد بود.

رئيس - آقای اردلان.

اردلان - خوشبختانه تنها مغالفتی که با این لایحه کار شد نسبت باین ماده بود که آتراهم جناب آقای منصور السلطنه با موافقت با حذف این قسمت ماده ۱۶ رفع کردند فقط يك بیانی آقای ضیاء ابراهیمی نماینده محترم کرمان فرمودند راجع بکارگاههای قالی که بنده خواستم بآقایان عرض کنم که این قانون شامل موضوع کارگاههای قالی نمیشود چون يك تبصره مخصوصی هست. در تبصره ماده اول این قانون نوشته است کارگاههایی که مشمول این قانون خواهند بود بوسیله وزارت عکار تشخیص و با تصویب شورای عالی کار تعیین میگردد. بنا بر این کارگاههای قالی باقی کرمان بسته بنظر دولت است و شامل این قانون نیست و اگر دولت صلاح ندانست اینکار - کارگاههای قالی باقی را مشمول نمیکند بنا بر این نگرانی

از این قسمت نیست و چون طرحی هم که ما تقدیم مجلس کرده بودیم راجع باده واحده اجرای این گزارش بود دیگر بنظر بنده خواستم بمقام ریاست عرض کنم پیشنهادی را در این خصوص ما نمیتوانیم وارد بحث و مذاکره اش بشویم چون اصل لایحه مطرح نیست باین مناسبت ضیق وقتیکه ما داریم گفتیم که این گزارش کمیسیون که دارای ۱۱ ماده و ۱۶ تبصره است و از کمیسیون بازرگانی و پیشه و هنر گذشته و کمیسیون دادگستری هم آنرا تصویب کرده است این را دولت اجرا بکند و اگر نواقصی در ضمن عمل مشاهده کرد بعداً بمجلس شورای ملی پیشنهاد کند (صحیح است) بنا بر این آنچه که مذاکره باید بشود در کلیات این طرحی است که ما تقدیم کردیم که آقایان قبول دارند یا ندارند البته اگر مجلس شورای ملی قبول کرد که این لایحه اجرا میشود و ما امروز میبینیم که وقت آنکار را نداریم بنا بر این من از آقایان نمایندگان محترم تقاضا میکنم که با این گزارش که بیش از یکسال کمیسیون بازرگانی و پیشه و هنر و کمیسیون آن باحضور نمایندگان دولت و کارگران و کار فرمایان باین گزارش دقت کافی کرده است آقایان موافقت بفرمائید که عیالاً بطور آزمایش این را دولت اجرا بکنند باین دوسطری که جناب آقای منصور السلطنه فرمودند که حذف میکنم که راجع به بیسه بود و بعد هم در ضمن عمل اگر باز نواقصی مشاهده شد بمجلس شورای ملی پیشنهاد میکنند که اصلاح بشود و الا نظر دیگر نمیشود امروز اتخاذ کرد (معتد دماوندی - چرا نمیشود) بنا بر این از آقایان نمایندگان خواهش میکنم که رای بدهند

رئيس - این طرحی که آقایان نمایندگان بعنوان ماده واحده امضاء کرده اند اینست که گزارش کمیسیون مورد آزمایش و عمل قرار گیرد (صحیح است) بنا بر این اگر پیشنهاد اصلاحی قبول کنیم مثل همان چیزی است که در آئین نامه سنا عمل شد منتهی باینکه اصلاحیکه خود آقای وزیر مشاور فرمودند که بیسه کارگران همانطور کافی السابق در شرکت بیسه تمرکز داشته باشد با این اصلاح باید در اصل موضوع صحبت نشود و رای گرفته بشود.

دکتر اعتبار - بنده پیشنهاد اصلاحی در خود ماده واحده دارم.

رئيس در خود ماده واحده میشود پیشنهاد کرد. آقای معتد دماوندی مخالفید؟ (معتد دماوندی - مخالفم) بفرمائید.

معتد دماوندی - آقای منیر محترم کمیسیون خواهش میکنم توجه بفرمائید علت مخالفت بنده با این قانون روی دو موضوع است. قبل از اینکه قانون مزبور بمجلس شورای ملی تقدیم شود و در کمیسیونهای مربوطه مورد شور و مذاکره قرار بگیرد این قانون، یعنی لاشه این قانون فرستاده شد يك دستگاه غیر قانونی بنام وزارت عکار که هنوز آن دستگاهها نه بوده مملکت و نه مجلس شورای ملی رسمیت شناخته است. این دستگاه بعضی عوامل درش بودند که این عوامل صدرصد بفتح بیگانگان کار میکردند (یمن اسفندیاری - دیوانگان یا بیگانگان؟) بیگانگان آقا نه دیوانگان (خنده نمایندگان) از جمله آقا نرقی بود که برای حقوق

کارگران نفت جنوب فائل شدند آقا جناب عالی تشریف ببرید در این صحرای سوزان خوزستان کدام بدبخت بیچاره ای میتواند با چهار تومان و دو قران سر بکند، آنجا چطور با چهار تومان و دو قران يك عائله ۶ نفری، ۱۰ نفری، ۱۵ نفری میتواند سر کند؟ اینها رفتند با بیگانگان ساختند و نرخ دستمزد کارگر بدبخت جنوب را چهار تومان و دو قران تنزل دادند و باستاند آن يك ظلم فاحشی هم در شمال شد و آن این بود که آمدند روی آن نظر حقوق کارگران شیلات را هم تنزل دادند به تومان و دو قران. امروز آقا کسی در شمال میتواند با سه تومان و دو قران یعنی با ماهی نود تومان بتواند زندگی کند؟ بفرامائید بینم کیست آقا؟ این قانون را برای چه دیگر تصویب میکنند؟ بدست کی میدهد؟ شماره بخدا قسم با بنای بد بخت این مملکت رحم کنید آخر اینها بد بخت هستند اینها چطور میتوانند با ۱۲۰ تومان عائله شان را اداره کنند؟ مگر میشود يك عائله ۵ نفری با ۱۲۰ تومان زندگی کنند؟ کی میتواند در این مملکت با ۱۲۰ تومان خود را اداره کند (نورالدین امامی-عصبانی نشوید آقا) عصبانیت ندارد آقا. دیگر اینکه تمام کارگرانی که در کار گاهای خصوصی مشغول کار هستند این قانون تمام مایفنا کتور های این مملکت را درش را مینهد. تمام کارگرانی که در کار گاهای خصوصی و در این دستگاههای خصوصی که در اسفهان وجود دارد مشغول کارگر هستند اینها میگویند که ما باید روزی ۸ ساعت کار کنیم و فلاقت حقوق بگیریم آنوقت برای این استاد کار خصوصی صرف نمیکند و در نتیجه چه میشود؟ تمام صنایع مستظرفه این مملکت از بین میروند (اردلان - نیست اینطور) اگر اینطور نیست بعد شما تشریف بیاورید اینجا توضیح بدهید بهرحال بنده میخواهم بگویم آقا اگر این قانون تصویب شود شما نباید بگذارید که يك ظلم فاحشی به ۱۵۰ هزار و بلکه دوست هزار نفر کارگری که در نفت جنوب و در شیلات کار میکنند وارد شود باید دستور بفرامائید تا یکمده از مردمی که صد در صد دلشان برای کارگر میسوزد بروند در این نرخهاییکه بوسیله وزارت کار تعیین شده تجدید نظر بکنند و من این را دو باره عرض میکنم برای اینکه اولیای نفت جنوب بدانند که وزارت کار يك وزارتخانه غیر رسمی است و نرخی که گذاشته است غیر رسمی است و از نظر مجلس شورایی خیال میکنم که قابل قبول نباشد و باید مجدداً يك هیئتهائی تعیین شود و بروند با اوضاع و احوال روز و بانرخ عادلانه مجدداً برای کارگران نفت جنوب و کارگران شیلات نرخ دستمزدشان را تعیین بکنند که این کارگران بدبخت در این استان سوزان و در آن باران و رطوبت بتوانند خودشان را اداره بکنند و طوری باشد که يك کارگر با دو تا زن و يك بچه بتواند زندگی بکند (جمعی از نمایندگان - دو تا زن؟) بخشد معذرت میخواهم با يك زن و دو بچه و استدعا میکنم که اعضای محترم کمیسیون این هم نظر بنده را تأیید بفرامائید و جناب آقای منصور السلطنه عدل هم نیندند که این ظلم مردم بشود

والا بنده چون يك فرد مسلمانی هستم گفتم و هیچگونه مسئولیتی هم از این بابت ندارم و اگر هم این ظلم فاحش بخواهد ادامه پیدا کند فردای قیامت هم مشول شما هستم

اردلان - آقای رئیس اجازه بفرامائید بنده بعنوان مخبر توضیح بدهم

رئیس - چون این طرح بکمیسیون نرفته مخبر ندارد مگر بر طبق اجازه صحبت کنید آقای رحیمیان

رحیمیان - بنده عرضی ندارم

رئیس - آقای دکتر عیده - اگر ممکن است اجازه بفرامائید اول آقای اردلان صحبت کنند بنده بعد صحبت میکنم

رئیس - خیر آقایان باید اجازه بگیرند و بنوبت صحبت کنند بفرامائید.

دکتر عیده - بنده میخواستم از فرصت استفاده کنم و توجه آقایان نمایندگان محترم را باین نکته جلب کنم که این اولین قانون اجتماعی است که در مجلس شورایی مطرح میشود. البته ما قوانین خیلی زیادی داریم ولی بنظر بنده برای اصلاح امور اجتماعی مردم یعنی تأمین حد اقل زندگی برای تمام افراد تا کنون قدم مهمی برداشته نشده (رفیع - برداشته نخواهد شد) امیدوارم انشاء الله بانظری که اغلب حضرت همایون شاهنشاهی یکروز در ضمن بیان ایشان تکیه کردند روی این امر و عدالت اجتماعی را اصل اساسی مورد نظرشان قرار داده اند دولت هم پیش از پیش باین امر مهم حیاتی توجه بکنند لایحه قانون کارگران و قانون کار بطوریکه ملاحظه میفرمائید بنظر بنده هم تطبیق میکند با عواطف عالی بشری از لحاظ اینکه مدت کار را معین میکند و حد اقل دستمزد را نشان میدهد حق مرخصی و تعطیل برای کارگر پیش بینی شده و صندوقهای تعاونی ضمن این قانون بنفع کارگران پیش بینی شده است البته بنده داعیه ندارم که با اجرای این قانون آنطوریکه مورد نظر است و مسائل رفاه و آسایش برای کارگران فراهم بشود ولی بطور مسلم با اجرای این قانون از آنطوریکه بوده شاید بهتر بشود. بنده نسبت به بیانات آقای معتمد دماوندی در اساسش ایرادی ندارم همانطور که خود ایشان هم گفتند حداقل دستمزدی که در قسمت جنوب پیش بینی شده بطور مسلم برای کارگر کافی نیست (صحیح است) و شاید حداقل دستمزدی که در سایر مراکز هم پیش بینی شده کافی نیست ولی يك نکته دیگر را هم ما نباید فراموش بکنیم و آن اینست که امور اجتماعی و امور اقتصادی بوزارت هم حرکت میکنند یعنی ما میباید حداقل دستمزد را طوری در نظر بگیریم که هم وسائل رفاه کارگر فراهم بشود و هم بر تولید ما تحمیل زیادی نشود برای اینکه ما با برقراری بکنیم با کارخانجات خارجی و در کارخانجات ماد دستمزدی که میدهند در صورتیکه از يك میزان معینی تجاوز بکنند محصولی که تهیه میشود البته نمیتواند رقابت بکند با محصولات خارجی و اینهم سکه مهمی بکارخانجات ما خواهد زد. چرا؟ برای اینکه کارخانجات مجبور میشوند در شان را ببینند و در نتیجه همان کارگری که امروز از چهار تومان یا پنج تومان استفاده میکند ممکنست از این

هم معروم بماند بنابراین باید يك توازن و تعادلی در همین حداقل دستمزد رعایت شود و بطور کلی این عملی که میکنیم هم از لحاظ اجتماعی کاملاً رعایت شده باشد هم از لحاظ مصالح اقتصادی (معتمد دماوندی - آن راه حل دیگری دارد آقای دکتر اگر اجازه بدهند جواب عرض میکنم) بعد بفرامائید بنظر بنده این قانون نه تنها از آنجهت که جواب مثبت میدهد بعواطف عالی بشری. از لحاظ سیاست عمومی کشور ما هم کاملاً این قانون لازم است بنده بخاطر دارم موقعیکه حزب توده بر سر کار بود آنها با تمام قوا مخالفت میکردند با تهیه و تدوین يك قانون کار با وجود اینکه همیشه خودشان را علمدار حمایت کارگران میدانستند. برای چی؟ برای آنکه آنها همانطوریکه که بارها گفته شده میخواستند از هرج و مرج استفاده کنند یعنی اگر نظم و ترتیبی بین کارگر و کارفرما موجود باشد و اختلاف بین کارگر و کارفرما از راه قانونی حل شود حزب توده یا آنها تکیه نخواهند بضرر کشور ما از احساسات و عواطف کارگران استفاده بکنند دیگر نمیتوانند استفاده کنند بنابراین با تمام قوا با داشتن يك قانون کار مخالفت میکنند برای اینکه وقتیکه قانون کار وجود داشته باشد حق کارگر و حق کارفرما ضمن این قانون معین شود و در موارد اختلاف هم پیش بینی شود چه مقامی صلاحیت خواهد داشت برای رفع اختلاف بین آنها بنابراین از نظر سیاست کشور هم من خیال میکنم که تصویب این قانون جلوگیری خواهد کرد از يك مبارزه و اختلافات طبقاتیکه ممکن است برای کشور گران تمام شود اما از لحاظ مقررات بین المللی البته آقایان اطلاع دارید که مقررات مربوط بکار از زمره مقررات داخلی نیست یعنی مخصوصاً از اواخر قرن نوزدهم کنفرانسهائی بمنظور تأمین امور مربوط بکار در دنیا تشکیل شده (صحیح است) و اغلب کشورها در این کنفرانسهها عضویت دارند دولت ایران هم در دفتر بین المللی کار چه قبل از جنگ اخیر چه بعد از این جنگ شرکت داشته و ما مثل تمام کشورهای تمدن دنیا متعهد هستیم که مقررات بین المللی که در این کنفرانس تنظیم میشود بوقع اجرا بگذاریم مثل اینکه در ۱۹۴۷ مقرراتی در کنفرانس بین المللی کار پیش بینی شد و کلیه دول متعهد شدند که این مقررات را در ظرف یکسال و نیم یعنی تا اول ژانویه ۱۹۴۹ بوقع اجرا بگذارند (صحیح است) تمام کشورها تا کنون این تعهد خودشان را انجام داده اند یعنی حتی افغانستان هم سابقه دولت عراق و کشوری نمیبیند امروز که قانون کار نداشته باشد مگر دولت ایران بنا بر این از لحاظ مقررات بین المللی هم کاملاً بنظر بنده اجرای این قانون مورد لزوم است. بعلاوه خواستم توجه آقایان را باین نکته جلب بکنم که در اعلامیه جهانی حقوق بشر ماده ۲۵ که دولت ایران هم امضاء کرده يك ماده است که کاملاً قابل توجه است چه از لحاظ کارگران و چه از لحاظ کارگرانی که در ضمن این قانون و دستمزدشان پیش بینی شده و این است هر شخص نسبت بآن حد از وسائل زندگی که برای تأمین مصرف در بازه او و خانواده اش و مخصوصاً برای خوراک و پوشاک و مسکن و مراقبتی پزشکی و همچنین برای خدمات اجتماعی لازمه کافی باشد حق دارد

در موقع بیکاری و بیماری و نقض اعضاء و بیوگی و پیری در تمام موارد فقدان وسائل امر معاش که بدون اراده او ایجاد شده باشد باید زندگی او تأمین گردد. ملاحظه میفرمائید قانون کار ما اجرای این اصل ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر است که بامضاء کلیه کشورهای عضو سازمان ملل متحد رسیده و اقامت از لحاظ انصاف هم اگر توجه کنیم معنی ندارد يك کارگری که تمام عمرش را در يك کارخانه کار میکند در صورتیکه دستش زیر ماشین رفت و وسائل زندگی این کارگر را و همینطور خانواده کارگر را آن کارفرما که از وجود او استفاده کرده است تأمین نکند باین مقدماتی که عرض کردم اولین قدم که در راه وضع مقررات اجتماعی که لازمه حیات و استقلال این کشور است بنظر بنده برداشته شده و از اینجهت برای مجلس شورایی قابل تبریک خواهد بود که ماضن این طرحی که تهیه شده مقررات مربوط بقانون کار را تصویب کنیم و چون این مقررات جنبه بین المللی دارد و معمولاً در تمام کشورها یکسان است و بهتر هم این است که یکسان باشد و ما تغییراتی در مقررات آن نداریم تا از این جهت وحدت نظر با سایر کشورهای داشته باشیم بنظر بنده بهترین است که بهمان ترتیب این قانون بگذرد برای آنکه ممکن بود يك پیشنهادی بشود و این پیشنهادات با شناختن کی و بدون مطالعه بطوری که بعضی وقتها پیش میآید برای مجلس رای داده بشود و اساس این قانون را در فورمه و منحرف بکنند و بنده عرض کنم من خیال میکنم از لحاظ تجربیاتی که در ظرف این دو سه سال اخیر شده و در اینجا من باید این را عرض کنم که بعضی از مستخدمین وزارت کار و من اسم میبرم من جمله مهندس نفیسی و دکتر جلالی اینها درین دو سه سال با کمال شهامت و با کمال شرافت بنظر من مبرم من جمله مهندس نفیسی و دکتر جلالی اینها درین دو سه سال با کمال شهامت و با کمال شرافت بنظر بنده وظایف خودشان را انجام داده اند (صحیح است) (مین اسفندیاری - و مهندس نیروری) و مهندس نیروری بنده اینرا عرض کردم برای اینکه میبایستی از کسانی که خدمت کردند باین مملکت تقدیر گردد، آقایان مسلماً بانهی این قانون و با کمک با اجرای مقررات تصویب شده مربوط باین قانون بنظر بنده کمک مهمی بتأمین موجودیت و استقلال ما و جلوگیری از این مبارزات طبقاتی کرده اند.

رئیس - پیشنهاد کفایت مذاکرات رسیده است قرائت میشود.

(بشرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد کفایت مذاکرات میکنم حاذقی.

رئیس - مخالفی نیست؟

معتمد دماوندی - من مخالفم.

رئیس - آقای حاذقی توضیح مختصری بدهید.

حاذقی - بمقدمه من در طی این دوسه سال اخیر بقدر کافی راجع بداشتن قانون مصوب کار بجهه نمایندگان روشن شده و برای مزید استحضار آقایان خواستم عرض کنم که این قانون را بیخودی و بدون مطالعه نوشته اند یکسال و نیم تمام این قانون در یک شورائی که خود آقای دکتر عیده مشاور آن بودند و خود بنده هم افتخار او بر این کار شرکت کردم در این کمیسیون و یکمده دیگر هم از اشخاص حقوق دان و مطلع بودند نسبت بیک يك مواد این قانون را با قوانین بین المللی و قوانین دول مترقی تطبیق و تنظیم کردیم و سه مرتبه این را درش مطالعه کردیم که

حاضر شده است بنا بر این این قانون با مطالعه و دقت و توجه و بررسی تمام قوانین خارج و همچنین تطبیق با قوانین مدنی خودمان تهیه شده و همانطور که آقای دکتر عیده هم فرمودند اقتضا دارد آقایان نمایندگان محترم با اطمینان به اینکه این قانون برای مملکت نهایت ضرورت را دارد و ۴۸ مملکت که ایران هم یکی از آن ها هست در این جامعه بین المللی شرکت دارد ۴۷ مملکت تصویب کرده و الان هم نمایندگان ما آنجا هستند، جا دارد که ما این قانون را تصویب کنیم هم همکاری خودمان را با قانون بین المللی تأیید کرده باشیم و هم يك قدم بزرگی در راه تأمین رفاه کارگران و برقراری روابط بین کارگر و کارفرما داشته باشیم (صحیح است).

رئیس - آقای ملک مدنی مخالفید با کفایت مذاکرات؟ بفرامائید.

ملک مدنی - بنده اصولاً باین رویه ای که اخیراً مجلس پیش گرفته مخالفم (صحیح است) دلیل اینکه مخالفت میکنم اینست و متأسفانه این رویه مجلس در خارج هم مورد انتقاد است و ما هیچ وقت نمیتوانیم که توجه با افکار عامه نداشته باشیم، آن افراط کاریهای آنوقت که داشتیم که يك لایحه که می آمد صد پیشنهاد میدادند آنقدر معطش میکردند (فولادوند - حالا هم میدهند) صدای همه را بلند کردیم عکس العملش را هم دیدیم حالا هم درست راه تطبیق را پیش گرفته ایم. مجلس برای این تشکیل شده که لوائح درش شور و بحث شود هر کس نظریات خودش را در آن اظهار کند و نتیجه رای آخری گرفته شود قطعی باشد مجلس که تشکیل نشده است اختیار بدهد بکمیسیونها و مصوبات کمیسیونها را تصویب کنند (صحیح است) این کار با مجلس است و علت اینکه بنده هم مخالفت میکنم اینست بنده کاملاً با قانون کار موافقم و باستی قانون کار هم داشته باشیم همه هم طرفدار کارگر هستیم مگر فرما هم باید رعایت کارگر را بکنند اینها يك مسائل خیلی واضح درستی است دستگاه وزارت کار هم باید وظیفه اش را انجام بدهد شاید هم انجام داده تا بحال. ما بعضی در اینجا نداریم بنده در اصل لایحه ایراد دارم که مجلس دائماً طرح تهیه کند و مصوبات کمیسیون را بوقع اجرا بگذارد. در صورتیکه وظیفه خودش است قانون را از مجلس بگذرانند و روی آن اظهار نظر کنند (صحیح است).

مخبر (آقای اردلان) - اجازه میفرمائید بنده توضیح بدهم؟

رئیس - رای گرفته میشود به پیشنهاد کفایت مذاکرات آقایانی که موافقت می کنند (جمعی برخواستند) تصویب نشد بنا این مذاکرات ادامه پیدا میکند.

سزاوار - بنده میخواستم بعنوان مخبر کمیسیون يك توضیحی عرض بکنم

رئیس - کمیسیون ندارد این بکمیسیون نرفته است اجازه نمیشود داد آقای ملک مدنی

ملک مدنی - بنده مخالفم با این لایحه نسبت با ماده ۱۶ است که جناب آقای عدل وزیر مشاور هم تأیید کردند بنظر بنده. اگر این ماده ۱۶ را که عرض کردم پس بگیرند و بیه کار گرا بشود که معترض باشد بنده هم موافقت میکنم بیان جناب عالی در جلسه اسبق درست بود و امروز طوری فرمودید که من درست نفهمیدم که قصدتان اینست که این

بیه کارگر جزء شرکت بیه باشد صندوق تعاونی اسم بردید این را نفهمید منظور نان از صندوق تعاون چیست بنده از اشخاصی هستم که معتقدم باید کارگر بیه شود آنهم در شرکت بیه و يك شعبه ای هم یعنی همانطوری که دارد شرکت بیه برای این کار داشته باشد و کوچکترین احتیاجات کارگر را رفع کند و وزارت کار هم نظارت داشته باشد و همانطوریکه آقای نراقی هم فرمودند وظیفه وزارت کار نظارت در امور کارگری است و باید در شرکت بیه هم نظارت داشته باشد این اساساً مخالف قانون بیه است که ما از مجلس گذرانیم بطوریکه الان هم اظهار کردند و خود جناب عالی هم موافقت کرد این نظر تأمین است حضرتعالی هم بفرامائید ۱۶ راجعاً کنند بنده با بقیه آن موافقم

عدل - ولی بنده صراحة عرض کردم که آقا ماده ۱۶ مربوط به موضوع است یکی صندوق تعاون یکی بیه کارگران. در قسمت بیه بنده موافقت کردم که این قسمت آخر تبصره يك حذف شود و اصلاً شرکت بیه متصدی بیه کارگران باشد (یکی از نمایندگان - صندوق تعاون را هم حذف کنید) متنی البته چون در موضوع بیه اجتماعی نباید تمام اصولی که در بیه تجاری وضع شده است رعایت گردد بعد دولت لایحه ای پیشنهاد میکند که در قسمت بیه این قسمت يك اصولی داشته باشد که بتواند کارگر و کارفرمایی که هر دو شرکت میکنند بیه بکنند (صحیح است)

ملک مدنی - این را بنده موافقم

مخبر - اجازه بدهید آقای رئیس يك توضیحی عرض کنم

رئیس - آقای دکتر اعتبار

دکتر اعتبار - من مخالفم

رئیس - آقای شریعت زاده مخالفید؟

شریعت زاده - بنده موافقم

دکتر معظمی - تمنی میکنم بفرامائید قرائت شود این قسمت چون قانون میگذرد تمنی میکنم این قسمت را بفرامائید قرائت شود که مابقیه بینم چی حذف شده است

رئیس - قرائت میشود

شریعت زاده - بنده استنباط میکنم که کسی با قانون کار مخالف نیست و نمیتواند کسی مخالف باشد زیرا دنیای قرن بیستم اجازه نمیدهد راجع بلزوم وضع قانون کار در هیچ مملکتی تردید کند (صحیح است) اینجا صحبت میشود که اصولاً مقتضی است که مجلس شورایی قوانین را تصویب کند مفهوم مخالف اینست که مقتضی نیست که مجلس شورایی اجازه بدهد که مصوبات کمیسیونها موقه اجرا شود بنده با این فکر در این موقع مهم مملکت ما احتیاج شدیدی که بوضع قوانین هست بشدت مخالفم. این مخالفت علتنش تنها حالا وجود ندارد بلکه حالا شدیدتر است اگر حقیقتاً بخواهیم عدم حکومت نظم در مجالس ما از مدتهاست، نه دوره ۱۵ اجازه نداد قوانینی که لازم است در مجلس شورایی تصویب شود (صحیح است) باین علت و همچنین بعلت جوانی مشروطیت ما از طرفی و از طرف دیگر احتیاج شدید ملت ایران بوضع قوانینی که تشابه حقیقی و ظاهری ملت

بامل متدین مسلم بشود ایجاب کرد که بسیاری از قوانین مابعد آن آزمایش از طرف مجلس شورایی و بعنوان اجازه اجرای مصوبات کمیسیونها وجود دارد و مملکت ماری همان قوانین اداره میشود و به این جهات بنده با هر نظری که مانع از عملی شدن این اجازه باشد مخالفم. مخصوصاً با قانون کار، علاوه بر قانون کار مینی بر یک ماده است علاوه بر آن تجویز شده است که نظامنامه هائی که ضرورت آن در تأثیر قانون کار خیلی اهمیت دارد بیاید در کمیسیونها تصویب شود و هر قدر ما تأخیر بکنیم در تصویب این قانون باعث تأخیر تصویب آنها فراهم میشود و باعث این میشود که وزارت کار میخواهد قانون کار داشته باشیم این جلوس گرفته شود اما راجع به بییه اینجا صحبت میشود که این بییه باید اختصاص بشرکت بییه داشته باشد بنده با توسعه شرکت بییه و تصدی کار بییه در حدود اقتدارات مالی مخالفتی ندارم اما بطور قطع امروز این را تصویب بکنیم بنده مخالفم. بنده معتقد هستم که این قانون باید تصویب شود برای اینکه این قانون پیش بینی لزوم بییه کارگران را میکند حالا این هم توسط شرکت بییه باشد یا سازمان دیگری ایجاد شود این از اموری است که بعد از وضع این قانون بلافاصله و درست باید مطالعه بکنند با شرکت کارشناسان و متخصصین فنی اطلاع پیدا کردم که حالا هم با کمی کارگران ما شرکت بییه نمیتواند از عهده بر بیاید اینست که تنها قسمتهای اول را باید بردارد و بعد بدولت تأکید بکنند که باید در این مطالب از متخصصین کسب عقیده بکنند و نظامنامه یا ترتیبات دیگری یا لایحه دیگری راجع بییه اگر لازم باشد که سازمان دیگری این وظیفه را انجام میدهد بنده. باین جهت بنده از نمایندگان ملت درخواست میکنم در این باب تسریع کنند و این را تصویب کنند و اجازه بدهند بدولت که راجع بییه مطالعاتش را تکمیل بکنند و اگر لایحه یا نظامنامه باید تصویب شود آن را هم اجازه اش را از مجلس بگیرد.

رئیس - آقای دکتر اعتبار.

دهقان - بنده پیشنهاد کفایت مذاکرات کردم.

دکتر اعتبار - عرض شود که بنده از نقطه نظر حرفه ای که دارم تمام با کارگر شاید بیش از سایر آقایان باشد و بهمین دلیل هم علاقه بیشتری بر فراه و آسایش کارگردان و اصولاً با تصویب قانون کار همان طوری که اینجا هم بکرات گفته شد هیچ کس مخالف نیست و بنده هم مخالف نیستم ولی آقای همکار محترم بنده آقای دکتر عبده اگر توجه بفرمایند اینجا یک تذکره خیلی بیوردی دادند و آن این بود که این اولین قانون اجتماعی است که از مجلس شورای ملی ایران میگذرد و من خیال میکنم که این نهایت بی قطع با یک ماده واحد بیاییم اینجا یک ماده واحدی تصویب کنیم و بنده بدست یک مجریانی که بروند عمل کنند این همه عجله که حتماً باید این ماده بگذرد بنظر بنده این عجله آنقدر مورد ندارد یعنی اگر واقفاً مجلس کار نمیکرد و حاضر نمیشد خیلی خوب این یک حرفی بود این فرمول که با یک ماده واحد اینجا یک قوانین ۲۰ تا ۳۰ ماده ای را بگذرانند این مولود آن بی نظمیها و بی ترتیبیهای مجلس

بود که بجهاد در نتیجه تصویب آئین نامه تازه مرتفع شده و بعقیده بنده اگر این قانون ماده باده اینجا مطرح شود باعث شود در ظرف یکی دو جلسه تصویب خواهد شد و دقت بیشتری شده است آقایان توجه دارید که اسم کارگر از چند سال قبل در این مملکت باعث سوء استفاده عمده شده است (دهقان - شده بود آقای دکتر) و بعقیده من باستی مقرراتی که وضع میشود طوری وضع شود که جلو این سوء استفاده ها را در آتیه هم بگیرد. مثلاً بنده شخصاً حالا ممکن است با این نظر آقایان موافق نباشد اما متشکل بودن کارگر ولو راست یا چپ باشد مخالف یعنی چیه؟ عرض کردم متشکل بودن کارگر میخواهد این دست راستی باشد یا دست چپی بنده موافق نیستم (صحیح است) چرا موافق نیستم؟ عرض کنم خدمتان حافظ حقوق کارگر قانون کار است (صحیح است) آنچه که باسم سندیکا یا تشکیلات کارگری دیگری تشکیل میشود این فقط برای استفاده اشخاص است و برای چیزهای دیگر است (محمد علی مسعودی - این مربوط با بقانون نیست) چرا آقای یک فصلی دارد مربوط با سندیکا اجازه بفرمائید من خیلی متأسفم که اگر این نظری که بنده اینجا عرض کردم مخالف با نظر یکمده از همکاران محترم من باشد که قسمت این سندیکاهای مورد استفاده شان ممکن است قرار بگیرد، با وجود این بنده نظر خودم را باید عرض کنم ملاحظه بفرمائید آقای در این مملکت ما با اندازه کافی تشنج سیاسی دیده و امید داریم که این تشنجات در آتیه تکرار نشود ما نباید اینجا چیزی تصویب کنیم که این یک مورد دیگری اضافه بکنند بر تمام موارد دیگری که موجود است (صحیح است) بهمین دلیل بنده اصرار میکنم که اجازه بفرمائید آقایان که قانون ماده باده مطرح شود و بحث شود در اینجا. مواردی که واقفاً ممکن است پیش بینی بفرمائید در این قانون باشد و آنها را هم بنظر نمی شود متوجه شد.

نورالدین امامی - آقای این قانون را ششماه اجرا میکنیم بنده پیشنهاد دادم.

دکتر اعتبار - اجازه بفرمائید بنده فقط بعنوان مخالف با این طرح که تقدیم شده بعنوان نمونه یکی از مواردی را که ممکن است اسباب زحمت در آتیه باشد اینجا تذکره دادم و استدعا میکنم که آقایان هم اصرار بفرمایند که این قانون فوری تصویب شود و بنده پیشنهادی هم در این جا تقدیم کرده ام که قانون کار پس از بحث و تصویب در مجلس شورای ملی بیورد اجرا گذارده شود با این موافقت بفرمائید که این نواقصی که در این قانون هست رفع شود.

رئیس - چند پیشنهاد راجع بکفایت مذاکرات رسیده، پیشنهادهای زیادی رسیده، از آقای دهقان و آقای صدرزاده و آقای حاجقی و آقای محمد علی مسعودی و آقای عباس قبادیان و توضیح هم که در مرتبه دوم ندارد باید بخوانند بعد رأی بگیریم.

اردلان - بعضی مطالب هست که باید توضیح داده شود.

قبادیان - آقای رئیس اجازه بدهید بنده توضیح بدهم.

رئیس - نه غیر آئین نامه میگوید که پیشنهاد

در مرتبه دوم توضیح ندارد باید رأی بگیریم رأی گرفته میشود بکفایت مذاکرات آقایانی که موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد پیشنهاداتی که مربوط باصل ماده است قرائت میشود پیشنهادات العافی و اضافی قرائت نمیشود. پیشنهاد آقای دکتر عبده (شرح زیر قرائت شد) ریاست مجلس شورای ملی پیشنهاد میکنم بعنوان بند دو ماده واحد اضافه شود: دولت مکلف است بمنظور تأمین یک زندگی موافق حیثیت بشری برای کارگران کشاورزی و زارعین و تقویت خرده مالکین در ظرف ۳ ماه از تاریخ اجرای این قانون لایحه مخصوصی تهیه کرده و به مجلس شورای ملی تقدیم نماید.

یکتفر از نمایندگان - مربوط نیست آقای رئیس - این وارد نیست، پیشنهاداتی که در اصل لایحه شده قرائت میشود پیشنهاد دوم آقای دکتر عبده (شرح زیر قرائت شد) ریاست مجلس شورایی پیشنهاد میکنم تبصره زیر ماده واحد اضافه شود، از این بیصد وزارت کار وزارت امور اجتماعی نامیده خواهد شد.

رئیس - اینهم وارد نیست باید قرائت بشود آنچه که من تشخیص دادم وارد نیست رأی گرفته نمیشود. پیشنهاد آقای ملک مدنی (شرح زیر قرائت شد) پیشنهاد مینامیم ماده ۱۶ خبر کمیسیون پیشه و هنر حذف و این ماده ۱۶ در مجلس مطرح و تکلیف آن در مجلس معلوم شود.

رئیس - آقای ملک مدنی این همان ماده است که آقای منصور السلطنه حذفش را قبول کردند و پیشنهاد شما دیگر موردی ندارد لایحه هم بمنظور اصلاح میشود که با شرکت بییه باشد. پیشنهاد آقایان علی و کیلی و یمن اسفندیاری قرائت میشود (شرح زیر قرائت شد) ریاست محترم مجلس شورایی: تبصره زیر را پیشنهاد مینمائیم برای تشویق و توسعه صنایع کشور شورای صنعتی در کشور تشکیل و اساتمامه و آئین نامه آن با هیات وزیران خواهد بود.

رئیس - اینهم وارد نیست پیشنهاد آقای دکتر اعتبار قرائت میشود (شرح زیر قرائت شد) پیشنهاد میکنم ماده واحد اضافه شود: دولت مکلف است بکارگران ۲۷ کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی و کمیسیون دادگستری مربوط بکارگران و کارفرمایان را پس از تصویب مجلس شورای ملی بموقع اجراء بگذارد.

رئیس - اینکه همان اصل ماده است.

دکتر اعتبار - یک تفاوتی دارد اجازه میفرمائید؟

رئیس - چون در اصل ماده است بفرمائید.

دکتر اعتبار - عرض شود که این پیشنهاد توضیح زیادی ندارد و همان بود که قبلاً عرض کردم، بنده اینجا پیشنهاد کرده ام که این ماده واحد که در اصل ماده واحد پیشنهاد شده است که این گزارش که بتصویب کمیسیون بازرگانی و پیشه و هنر رسیده است بموقع اجرا گذارده

شود بنده در اینجا پیشنهاد کردم که این گزارش کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی که بتصویب کمیسیون بازرگانی و پیشه و هنر رسیده پس از اینکه در مجلس مطرح شد و تصویب شد بموقع اجرا گذارده میشود یعنی چه؟ یعنی تمام لایحه ماده باده اینجا طرح میشود و من دلایلی بیشتری هم ندارم و همه را عرض آقایان رسانیده ام و اگر آقایان اجازه بفرمایند خیال میکنم این بنفع کشور باشد.

رئیس - اینکه الان مطرح است گزارش نیست این ماده واحد است که ۶۰ نفر از آقایان پیشنهاد کرده اند که این گزارش مورد آزمایش قرار بگیرد و دو فوریتش هم تصویب شده.

دکتر اعتبار - بنده هم عرض کردم بعد از تصویب مجلس بموقع اجرا گذاشته شود.

رئیس - مطابق آئین نامه نمیشود باین رأی گرفت برای اینکه این پیشنهاد متناقض با آن طرحی است که ۶۰ نفر امضاء کرده اند.

دکتر اعتبار - اینکار نتیجه اش این میشود که موقع رأی هم برویم بیرون و رأی ندیم هر چه پیشنهاد میشود میگردید وارد نیست. این عده که بنام نماینده کارگران بسوئیس رفتند کجیا هستند همه رفیق بازی است.

رئیس - پیشنهاد آقای امامی اهری قرائت میشود (شرح زیر قرائت شد) ریاست محترم مجلس شورای ملی: پیشنهاد میکنم قبل از جلسه بموقع اجرا گذارده شود در سطر ۲ صفحه ۲ جمله زیر اضافه شود: «موقه برای مدت سه ماه».

فولادوند (منشی) - عین همین پیشنهاد را هم آقای دکتر متین دفتری و آقای عباس مسعودی برای ششماه کرده اند.

امامی اهری - پس بنده هم این را برای ششماه اصلاح میکنم و قبول میکنم.

رئیس - پیشنهاد آقای دکتر متین دفتری قرائت شود (پیشنهاد آقایان دکتر متین دفتری و عباس مسعودی بشرح زیر قرائت شد) پیشنهاد میکنم تبصره زیر باده واحد علاوه شود. تبصره - مدت آزمایش این قانون ۶ ماه است و بعد از انقضای این مدت دولت مکلف است لایحه جدید قانون کار را با در نظر گرفتن مواردی که ضمن عمل پیش میآید تقدیم مجلس شورای ملی نماید تا زمان تصویب لایحه جدید قانون فعلی موقه مجری خواهد بود.

رئیس - آقای دکتر متین دفتری.

دکتر متین دفتری - بنده این پیشنهاد را خدمت آقایان دادم که آنهایی هم مخالف این قانون هستند بلکه انشاءالله رأی بدهند برای اینکه شأن این قانون این است که در این مجلس بدون مخالفت بگذرد و بآن رأی بدهند، برای اینکه این یک قانون اجتماعی است و کمال ضرورت را دارد که ماتصویب بکنیم و با اتفاق آراء مجلس باید این قانون را تصویب بکنند البته حق این بود همانطور که آقای دکتر اعتبار فرمودند ماده باده مطرح میشد و آقایان نمایندگان در آن اظهار نظر میکردند ولی چون فرصت نیست و همانطور که آقایان مسووفند یک

مجمع بین المللی تشکیل شده است برای کارگران و کارفرمایان باز در مرتبه می نشینند و قضیه قانون کار در ایران عنبران خواهد شد ما با تأیید این قانون را بگذرانیم برای اینکه از عمر مجلس هم چیزی باقی نمانده این قانون را باید اینطور بگذرانیم ولی مسلماً آن دقتی را که باید کرده باشیم فرصت نداریم و بنده پیش از همه چیز از این قانون یک نگرانی دارم و آن اینست که مبدا خدای نخواستہ این قانون در هزینه زندگی تأثیر کند و اگر خدای نخواستہ این اثر را داشته باشد طبقه ای که پیش از همه ازش متضرر خواهند شد خود طبقه کارگر خواهد بود باین مناسبت با نگرانی که بنده و آقای مسعودی داشتیم این پیشنهاد را تقدیم کردیم که اگر این قانون تصویب شود مدت آزمایش آن الی الابد نباشد ششماه آزمایش بشود و بعد از ۶ ماه دولت مکلف باشد که تجدید نظر بکند و لایحه جدید را بیاورد (یکتفر از نمایندگان. بعد از ۶ ماه چه اجرا میشود؟) ما پیش بینی کردیم تا زمانی که در مجلس قانون جدید تصویب نشده موقه مجری خواهد بود بنابر این این تصویب میشود و بعد دولت را مکلف میکنیم که در عرض ششماه تجدید نظر بکند (دکتر عبده - ششماه کم است بکمال آنطوری که آقایان گفتند در این قانون کمال دقت را کرده است و امیدواریم که در عمل هم نتایجش را ببینند بنده همان طور که با وزارت کار در بدو تأسیس مخالف بودم برای اینکه وزارت کار آن وقت از رویه خودش خارج بود و در سیاست دخالت میکرد در انتخابات دخالت میکرد خوشبختانه آن وزارت کار دیگر وجود ندارد امروز وزارت کار ما واقفاً کار است و از کار خودش خارج نمیشود و واقفاً در قانون کار مطالعات دارند و تجربه شده است بنده امیدوارم که اثر عمل این قانون را خودشان مشاهده کنند و با حسن نیتی که دارند بعد از ۶ ماه خودشان آن لایحه را اگر نواقصی دارد تجدید نظر بکنند و بیاورند چون ممکن است خدای نکرده این لایحه یک مضاری داشته باشد حالا سه ماهه بقول آقای امامی اهری و شش ماه بقول بنده، منظور بنده این است که این قانون مدت داشته باشد که در عمل نتیجه اش ظاهر شود و بیش از همه بنده نگرانی دارم که خدای نخواستہ در هزینه زندگی تأثیر بکند.

دکتر اعتبار - هزینه زندگی که آب از سرما گذشته است آقای.

رئیس - آقای دکتر معظمی.

دکتر معظمی - مناسبانه روح قانونگذاری از مجلس ما رفته است (صحیح است) و قوانین آن طوری که باید مطرح بشود و آقایان نمایندگان هم صحبت کنند و رفع معایب بکنند اصلاً در این جا رعایت نمیشود (صحیح است) من تعجب میکنم که چرا آقایان میگویند که ما فرصت نداریم وقتی که ما میخواهیم روابط کارگر و کارفرما را یکی از مهمترین مسائل اجتماعی ما است مطرح بکنیم اگر بخواهیم پنج روز این جا صحبت بکنیم بفرماید بنده مجلس شورای ملی باید انعقاد پیدا کند که بگوید فرصت نداریم و بنابر این این طریقی که در این جا اقتضا شده بسیار بدمنتهی است و خوشبختانه در

آئین نامه هم این قسمت پیش بینی شده و بزودی جلوگیری خواهد شد این قانون معایب دارد و از جهة این که مدت مدید گردانده بسیار موافقت بنده مخالفتی که کردم برای این است که چرا دولت باید اصلاحات بکند در امور اجتماعی بنده باید عرض کنم که دخالت دولت در امور اجتماعی یک منطق اساسی دارد منطق اساسی آن چیست؟ منطق اساسی آن اینست که امور و نوع کار تغییر پیدا کرده پس بنابر این این را ما باید بدانیم و تعیین کنیم که مردم بصورت اجتماع در کجاها کار میکنند وقتی که بصورت اجتماع کار میکنند وظیفه دولت است که نماینده جامعه است این است که همیشه باید مراقبت کند برای حسن جریان کارها برای اینکه همیشه دوش در غیر مساوی یعنی یک کارفرمایی که خودش بی نیاز است و یک کارگری که نیازمند است از نظر اقتصادی دو بشر مقابل یکدیگر هستند بیکدیگر گرسنه است یکی سیر بنا بر این دولت که نماینده جامعه است باید در اینجا دخالت بکند که آن شخصی که قویتر است از آن اش را بر ضعیف تحمیل نکند این از یک نظر و نظر دیگر اینکه کارگر با یک ماشین تفاوت دارد کارگر دارای زن و بچه است دولت باید دقت کند قوانینی که برای آنها میگذرد با مقتضیات وفق پیدا کند و مطلب دیگر آن است که مطابق بهداشت کارگر باید کارکنند در یک جائیکه کارگران کار میکنند دولت باید مراقبت کند که وضعیت بهداشت آنها تأمین بشود و با کارگران بطور خوبی رفتار بشود مثلاً در همین کوره پزخانه ها دوش مردم جنوب شهر را میکشد رفتار با کارگران را هم در جنوب شهر آقایان بروید ببینید چه جور است بنابر این ما نمیتوانیم بگوییم که دولت ششماه نظارت بکند و این تعیین کردن وقت هم صلاح نیست و هم شأن مجلس نیست که وقت معین کند شأن مجلس در اینست که اگر لایحه نواقصی دارد دولت باید نواقص آن را رفع کند و این کار کسر شأن مجلس شورایی است که وقت تعیین بکند ما باید قانون را تصویب بکنیم و دولت که نماینده اجتماع است رفقی که دید قانون یک نواقصی دارد موظف است که بیاید در اینجا رفع کند (صحیح است) اما موضوعی که در خود قانون هست بنده عرض میکنم اینست که نواقصی دارد، در قسمت ماده ۱۶ هم یک فواید زیادی دارد و یک معایبی هم البته دارد آقای مدت مدتی هم این مطلب را متذکر شدند جناب آقای عدل هم آن جملات آخر را حذف کردند ولی جملات دیگر در آن تبصره ما هست که اگر آنها تصویب شود مبیایت دارد بنا بر این باید اینجا ماده باده مطرح شود و روی آنها صحبت و بحث شود ولی مدت معین کردن آن برخلاف شأن مجلس است این بود نظر بنده.

رئیس - رأی گرفته میشود پیشنهاد آقایان دکتر متین دفتری و مسعودی (ممن - مدت یک سال باشد آقای) (دکتر متین دفتری - یکسال باشد البته اگر قانون جایگزینش نشود این قابل اجراء است بعد از یکسال هم آقایانی که با پیشنهاد آقای دکتر متین دفتری و آقای مسعودی موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) مورد توجه شد.

(پیشنهاد آقای مهدی از باب بشرح زیر قرائت شد) پیشنهاد میکنم سطر دهم ماده ۱۶ لایحه قانون

کار بصورت ذیل اصلاح شود
 صندوق مزبور زیر نظر هیئت مرکب از سه نفر که بوسیله شورایی کار از نمایندگان وزارت کار و کارگر و کارفرما و رئیس دادگاه شهرستانی که کارگردان آنجا کار میکند انتخاب شوند و وجوه موجوده در بانک ملی ایران تمرکز داده شود

یکفراز نمایندگان - این کار وارد نیست

جناب آقای رئیس
دکتر متین دقتری - آقا با این پیشنهاد بنده قانون تمام شده است.

عجلی ارباب - بنده اصولاً با این قانون موافقم اما شرکت بیمه مجهز نیست که کارگرها را بیمه کند. این اشتباه شده است و باید برگردد.

رئیس - بفرمایید آقا، این قانون دارد در قانون بیمه ذکر شده است.

(پیشنهاد آقای دکتر بقایای شرح زیر قرائت شد)
 ریاست معظم مجلس شورای ملی: پیشنهاد میکنم قسمت اخیر تبصره دو ماده ۱۶ حذف شده و امر بیمه کارگران کماحقاق بشرکت بیمه ایران محول باشد.

رئیس - این را قبول کردند و اصلاح میشود دیگر پیشنهادی نیست باید رأی گرفته شود

معمد دماوندی - بنده پیشنهاد دادم

رئیس - چه پیشنهادی؟

معمد دماوندی - پیشنهاد خروج از دستور.

رئیس - وارد نیست. میشود مطابق نظامنامه باید ۳۰ نفر امضاء کنند. دیگر پیشنهادی نیست.

منصور السلطنه عدل - اجازه بفرمایید عرض کنم پیشنهادی راجع بشورای عالی اقتصادی شده بود آقایان پیشنهاد دهندگان میگویند که آقای رئیس فرمودند اگر دولت قبول کند من مطرح میکنم دولت مخالفتی ندارد.

۶- تصویب تقویم لایحه اصلاحی قانون انتخابات در دستور و شور در آن

رئیس - آن مربوط باین ماده نمیشود؛ رأی گرفته میشود بماده واحده با آن اصلاحی که بعمل آمده راجع بملت و شرکت بیمه آقایانی که موافقت قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد. سی نفر از آقایان نمایندگان پیشنهاد کرده اند که قانون انتخابات مقدم بر سایر مطالب در دستور قرار بگیرد حالا قرائت میشود.

(پیشنهاد بشرح زیر قرائت شد)
 پیشنهاد میکنیم لایحه تقدیمی دولت راجع بانقلابات مجلس شورای ملی که دو هفته پیش از طرف دولت تقدیم و بکمیسیون کشور و دادگستری ارجاع و پیشنهاد شده در ظرف یک هفته گزارش آن تهیه و بمجلس برگردد اینک که گزارش آن تهیه شده جزو دستور جلسه سه شنبه امروز گذاشته شود با قید دو فوریت امضاء کنندگان سی و چند نفر (صحیح است).

رئیس - پیشنهاد شده ولی چون مقدم بر او در دستور هست باید رأی گرفت.

دکتر متین دقتری - اجازه بفرمایید بنده خاتم.

رئیس - آقای دکتر اگر جزء دستور قرار گرفت آنوقت میتوانی اول باید مجلس تصویب بکنند که جزء دستور هست یا نه (دکتر متین دقتر متین دقتری - بنده مخالف با همین هستم

رئیس - آئین نامه اینطور است قسمت اخیر آئین نامه قرائت میشود.

(شرح زیر قرائت شد)
 این دستور بچونچه قابل تغییر نیست مگر در موردیکه بحکم فوریت و ضرورت از طرف دولت یا سی نفر از نمایندگان کتباً تقاضا شود و در اینصورت بشرط تصویب مجلس دستور تغییر خواهد یافت.

رئیس - حالا اگر مجلس قبول کرد دستور تغییر پیدا میکند آنوقت جزء دستور قرار میگیرد آقایانی که موافقت این قانون اصلاح انتخابات جزء دستور باشد قیام کنند (اکثر برخاستند) تصویب شد پس قانون انتخابات جزء دستور شد (حاذقی - جزء دستور بشود و فوری مطرح بشود) در این آئین نامه باید یکسای از آقایان وزراء باشند وزیر مربوطه را لازم نماند.

دستان - آقای وزیر کشور اینجا هستند.

رئیس - آقای مکی.

مکی - بنده با این گزارشی که از طرف کمیسیون کشور بمجلس شورای ملی تقدیم شده است راجع باصلاح قانون انتخابات مخالفم و البته در کلیات مخالفت خود را بسم آقایان نمایندگان محترم میسرانم و چون آقای وزیر کشور تشریف دارند ایشان را مطلع میسازم که اگر عراضی را که عرض میکنم بنظر آقایان درست برد اصلاحاتی را که لازم است در این قانون بعمل بیآورند خلاصه قانون طوری باشد که نظر تمام نمایندگان محترم را تأمین کرده باشد و همانطور که در حکومتهای دموکراسی مردم از مزایای انتخاب کردن استفاده میکنند ملت ایران هم بتواند از مزایای انتخاب کردن و نماینده بمجلس شورای ملی فرستادن استفاده نماید بنده مقدمه باینستی باستحضار آقایان نمایندگان محترم برسانم که انتخابات ایران مدتی است بشعوب اقتاده است بنده و همه آقایان نمایندگان قطعاً نگران هستند که باز ممکن است یک فترتی پیش بیاید بنده میخواهم عرض کنم که فترت همیشه برای ملت ایران شوم بوده است تاریخ پانزده دوره مشروطیت ایران این تجربه را ما میآموزد که فترت هائی که پیش آمده است تمام آن فترت ها بزرگان ملت ایران و بزرگان این مملکت بوده است همه آقایان خوب میدانند که بین دوره سوم و چهارم مجلس شورای ملی ایران ۵ سال و یازده ماه و شش روز فترت ایجاد شده البته آن فترت در موقعی بود که جنگ بین المللی اول شروع شده بود و در اواخر جنگ یا شاید در خاتمه جنگ بود که بواسطه نبودن یک مرکز نقل قانونی و یک مرکزی که نمایندگان ملت در آن شرکت داشته باشند یک قرارداد بسیار شوم و ننگینی بملت ایران تحمیل شد که همان قرارداد اوت ۱۹۱۹ است و البته همه آقایان میدانند که در آن دوره فترت غیر از تحمیل این قرارداد خسارات و غرامات زیادتری هم از جنگ بملت ایران تحمیل شد چون یک مجلس شورای ملی و یک مرکز نقلی در کشور نبود و دولتها در مقابل ملت خود را مسئول نمیدانستند در حقیقت غرامات ایران در جنگ بین المللی اول ازین رفت و آن خسارات و صدمات جانی و مالی که بملت ایران وارد شد هیچ کجا و هیچ حسابی منظر نشد باینکه کشور ایران یک کشور بیطرفی بود غیر از این دومورد موارد دیگری هم در آن دوره فترت بسرملت ایران مصائب و بلائانی آمده است که بنده

نمیخواهم از لحاظ تطویل کلام هم آنها را بعرض آقایان نمایندگان برسانم خلاصه فترت بین دوره سوم و چهارم برای ملت ایران شوم بوده باین مجلس چهارم و پنجم یک فترت هفت ماهه ایجاد شد که یک حوادثی را در این مملکت بوجود آورد که من نمیخواهم وارد آن موضوع بشوم که آنهم بصلاح و صرفه ملت ایران نبود پر دور نرویم فترتی که بین مجلس چهاردهم و پانزدهم پیش آمد (صحیح است) همه آقایان متوجه شدند که در دوره فترت چهارم چه کشمکش هائی بودیم و هر چه اواخر دوره چهاردهم عده ای از آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی خواستند برای دوره فترت یکفکری بکنند و جلوگیری از فترت بکنند یک قوه مرمری بوجود آمده بود که نتگداشت سرنوشت ملت ایران در دوره فترت معلوم بشود و یک حوادثی را بوجود آورد یک تندرویهائی پیدا شد یک عکس العمل هائی پیدا کرد که ما امروز هم میبینیم یک تند رویهائی میشود و یک عکس العمل هائی خواهد داشت که خدا زبان آنرا از ملت ایران دور کند (نمایندگان - انشاءالله)

این یک موضوعی بود که بنده خواستم خاطر آقایان نمایندگان محترم را متوجه بکنم که نتیجه فترت برای ملت ایران شوم است و هر قدر آقایان میتوانند اول آقای وزیر کشور اگر علاقمند بحسن جریان امور مملکت هستند از ایشان خواهش میکنم که تسریع بفرمایند که انتخابات زودتر بجزیران بفرستند ولی یک انتخابات صحیحی که بدتر از فترت نباشد یکی از مواردی که بنده برای مخالفت خود عرض میکنم موضوع ژاندارمری است همه آقایان میدانند که قبل از انحلال ژاندارمری در تمام بخشها و شهرستانها و در تمام استانها یک عده بود (محمدعلی مسعودی - پشت دروازه تهران هم میدزدیدند هیچ چیزی نبود) آلهائی هم کمی دزدیدند میخواهم عرض کنم برای این بود که بگویند ژاندارمری خوب نیست و دست نظامها بفرستند اما در ارتش اینها هم مال مملکتند اگر ژاندارمری خراب است اگر ژاندارمری مال مردم را میبرد اگر ژاندارمری ظلم میکند اگر هزار فجایع دیگر میکند بنده انکار نمیکنم که ژاندارمری جای خوبی نبود بنده چند مرتبه پشت همین تریبون گفتم که ژاندارمری ما خوب نیست ولی این دلیل بر آن نمیشود که او را منحل بکنند باید اصلاح بشکند ژاندارمری درست کنند ژاندارمری خوب هم دارند و بد هم دارند بدعایش را بیرون بریزند و خوبعایش را نگهدارند یک قوه پلیس باید مملکت داشته باشد (بعضی از نمایندگان - حالا هم هست) خود آقای مسعودی کاین اعتراض را میکنند خوب میدانند که در ۱۹۳۴ در فرانسه نظامها میخواستند کودتا بکنند قوه پلیس مملکت و ژاندارمری بود که جلوگیری را گرفت باینستیک قوه نائی در مملکت باشد که اگر یک روزی یک دسته از نظامها در یک گوشه ای از مملکت خواستند علم طغیان و عصیان بر دارند (مسعودی - نظامیان ایران هم وطنپرستند عساکر نمیکنند) (آزاد سابقه دارد آقایان در خراسان، در تبریز در آذربایجان سابقه دارد) بنده عقیده خود را عرض میکنم عقیده بنده که آقای صفوی نباید تحت کنترل شما باشد بنده عقیده ام این است.

رئیس - آقای مکی قانون انتخابات مطرح است و مخصوصاً در آئین نامه قید شده که مذاکرات در حدود مطالب باشد.

مکی - بنده راجع بندها بندها مأمورین صحبت میکنم ژاندارمری در شهرستانها هم چنین در مرکز استان ها و سایر مراکز باید که ندارد آلتان ژاندارمری در تحت امر وزیر کشور اداره بشود (بکنند از نمایندگان - میشد) بلی سابقاً اداره میشد و در حقیقت وزیر کشور رئیس قوه پلیس مملکت بود یعنی شورای عالی و ژاندارمری در اختیار وزیر کشور بود و وقتی که وزیر کشور در تهران هست و این قوه مرمری هم در سراسر قضاوت نشسته و مشور حقیقت را آنقدری که بده اجازه کرده است یعنی در تهران بین کاندیداتوری که اعلام میکنند برای این که مردم ببینند که باید یکی رأی بدهند مردم باشخصی که باید رأی بدهند بدون اینکه آنها اعلام بکنند که من کاندید هستم یا نیستم رأی میدهند بدون پول و نفوذ انجام میشود اگر تاحدی انتخابات در تهران آزاد باشد در دوره چهاردهم دیدیم که پول هم در تهران شکست خورد و هم نفوذ شکست خورد (دکتر بقایای - برای جلوگیری از همان است)

بلی برای جلوگیری از همان است که پول و نفوذ بنده خیال میکنم در تهران شکست خورده است توی این مواد بنده خیال میکنم همین هارا در لافافه گنجایش اند و خواهان تصویب مجلس شورای ملی بگذارند که با هر کسی نظر منفی دارند او را نگذارند انتخاب شود و مجلس باید برایش مخصوصاً عرض میکنم با کفایتی که در مוסسان دیدیم که در ظرف پنج روز بطوریکه خودشان گتند ۱۶ هزار نفر رأی داده اند و پنجاه هزار رأی اضافه را هم بخوانند اند زیرا میگویند دوست و چند هزار رأی برده است و بنده خیال میکنم که این غیر ممکن باشد که یک اشخاصی که واقعا از طرف مردم مورد احترام هستند و مورد قبول عامه هستند بتوانند در مجلس شورای ملی ایران راه پیدا کنند و ما که آقایان اینجا نشسته ایم ایشرا بنده از پشت این تریبون عرض میکنم معلوم نیست بعد از آنکه این دوره سر نوشت ما چه میشود فترتی پیش خواند آمد بجای از آقایانیکه امروز خودشان را کیل میدانند شاید انتصاب نشوند و خیلی از اشخاصی که امروز این جا هستند شاید وکیل بشوند، فترت بفرمان طول بکشد بنا بر این ما که اینجا نشسته ایم باینستیکه فکر دوره شانزدهم را بکنیم فکر خودمان را نکنیم نگرانیها بکنیم که یک قانون خوبی وضع بکنیم و با آن قانون بتوانیم واقعا یک انتخابات آزادی در مملکت بجزیرا بیندازیم حالا هر کس میخواهد انتصاب شود بشود دشمن بنده باشد یا دوست بنده باشد خوب است یکی دیگر موضوع برائت رجوع است بنده خیال میکنم شاید یک اشخاصی باشند که اینها اگر از طرف ملت خدمتی بآنها رجوع شد قبول کنند ولی خودشان داوطلب خدمت نباشند (دهقان - دوستانشان میگذارند) شاید دوستانشان فدا کارشان این قدر باشد که فقط رأی بدهند این ۱۲۰۰ تومان چیست؟ شما مقایسه بکنید ادوار گذشته را اگر در دوره موش سالها زندان بود هیئت دولت حاضر نشدند بگویند من کاندید هستم یا نه ۱۲۰۰ تومان میدهم که بمجلس بروم شاید الان هم اشخاصی هم باشند مثل مرحوم مؤمن الملک که با آنها اگر خدمتی رجوع شده اند (در تهران در دوره چهاردهم که بنده خودم

عضو انجمن انتخاباتی بودم کسانی خودشان را کاندید انتخاباتی اعلام نکرده بودند و فقط بفرودوار نوشته بودند که فلانی را انتخاب کنید و بعضی دیگر اعلان کرده بودند یکی رأی بنده و شاید خیلی ها هم بودند که اصلا وارد فعالیت انتخاباتی نبودند مثل جناب آقای دکتر مصدق السلطنه که اصلاً فعالیت انتخاباتی نداشتند ولی مردم ایشان را انتخاب کردند ولی بنده سؤال میکنم وقتی که یک اشخاصی در تهران خواستند خودشان را کاندید بکنند یک قوه مرمری که انگیز عمومی بان میگویند البته در تهران هست و این قوه مرمری هم در سراسر قضاوت نشسته و مشور حقیقت را آنقدری که بده اجازه کرده است یعنی در تهران بین کاندیداتوری که اعلام میکنند برای این که مردم ببینند که باید یکی رأی بدهند مردم باشخصی که باید رأی بدهند بدون اینکه آنها اعلام بکنند که من کاندید هستم یا نیستم رأی میدهند بدون پول و نفوذ انجام میشود اگر تاحدی انتخابات در تهران آزاد باشد در دوره چهاردهم دیدیم که پول هم در تهران شکست خورد و هم نفوذ شکست خورد (دکتر بقایای - برای جلوگیری از همان است)

بلی برای جلوگیری از همان است که پول و نفوذ بنده خیال میکنم در تهران شکست خورده است توی این مواد بنده خیال میکنم همین هارا در لافافه گنجایش اند و خواهان تصویب مجلس شورای ملی بگذارند که با هر کسی نظر منفی دارند او را نگذارند انتخاب شود و مجلس باید برایش مخصوصاً عرض میکنم با کفایتی که در مוסسان دیدیم که در ظرف پنج روز بطوریکه خودشان گتند ۱۶ هزار نفر رأی داده اند و پنجاه هزار رأی اضافه را هم بخوانند اند زیرا میگویند دوست و چند هزار رأی برده است و بنده خیال میکنم که این غیر ممکن باشد که یک اشخاصی که واقعا از طرف مردم مورد احترام هستند و مورد قبول عامه هستند بتوانند در مجلس شورای ملی ایران راه پیدا کنند و ما که آقایان اینجا نشسته ایم ایشرا بنده از پشت این تریبون عرض میکنم معلوم نیست بعد از آنکه این دوره سر نوشت ما چه میشود فترتی پیش خواند آمد بجای از آقایانیکه امروز خودشان را کیل میدانند شاید انتصاب نشوند و خیلی از اشخاصی که امروز این جا هستند شاید وکیل بشوند، فترت بفرمان طول بکشد بنا بر این ما که اینجا نشسته ایم باینستیکه فکر دوره شانزدهم را بکنیم فکر خودمان را نکنیم نگرانیها بکنیم که یک قانون خوبی وضع بکنیم و با آن قانون بتوانیم واقعا یک انتخابات آزادی در مملکت بجزیرا بیندازیم حالا هر کس میخواهد انتصاب شود بشود دشمن بنده باشد یا دوست بنده باشد خوب است یکی دیگر موضوع برائت رجوع است بنده خیال میکنم شاید یک اشخاصی باشند که اینها اگر از طرف ملت خدمتی بآنها رجوع شد قبول کنند ولی خودشان داوطلب خدمت نباشند (دهقان - دوستانشان میگذارند) شاید دوستانشان فدا کارشان این قدر باشد که فقط رأی بدهند این ۱۲۰۰ تومان چیست؟ شما مقایسه بکنید ادوار گذشته را اگر در دوره موش سالها زندان بود هیئت دولت حاضر نشدند بگویند من کاندید هستم یا نه ۱۲۰۰ تومان میدهم که بمجلس بروم شاید الان هم اشخاصی هم باشند مثل مرحوم مؤمن الملک که با آنها اگر خدمتی رجوع شده اند (در تهران در دوره چهاردهم که بنده خودم

عده ای از آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی خواستند برای دوره فترت یکفکری بکنند و جلوگیری از فترت بکنند یک قوه مرمری بوجود آمده بود که نتگداشت سرنوشت ملت ایران در دوره فترت معلوم بشود و یک حوادثی را بوجود آورد یک تندرویهائی پیدا شد یک عکس العمل هائی پیدا کرد که ما امروز هم میبینیم یک تند رویهائی میشود و یک عکس العمل هائی خواهد داشت که خدا زبان آنرا از ملت ایران دور کند (نمایندگان - انشاءالله)

این یک موضوعی بود که بنده خواستم خاطر آقایان نمایندگان محترم را متوجه بکنم که نتیجه فترت برای ملت ایران شوم است و هر قدر آقایان میتوانند اول آقای وزیر کشور اگر علاقمند بحسن جریان امور مملکت هستند از ایشان خواهش میکنم که تسریع بفرمایند که انتخابات زودتر بجزیران بفرستند ولی یک انتخابات صحیحی که بدتر از فترت نباشد یکی از مواردی که بنده برای مخالفت خود عرض میکنم موضوع ژاندارمری است همه آقایان میدانند که قبل از انحلال ژاندارمری در تمام بخشها و شهرستانها و در تمام استانها یک عده بود (محمدعلی مسعودی - پشت دروازه تهران هم میدزدیدند هیچ چیزی نبود) آلهائی هم کمی دزدیدند میخواهم عرض کنم برای این بود که بگویند ژاندارمری خوب نیست و دست نظامها بفرستند اما در ارتش اینها هم مال مملکتند اگر ژاندارمری خراب است اگر ژاندارمری مال مردم را میبرد اگر ژاندارمری ظلم میکند اگر هزار فجایع دیگر میکند بنده انکار نمیکنم که ژاندارمری جای خوبی نبود بنده چند مرتبه پشت همین تریبون گفتم که ژاندارمری ما خوب نیست ولی این دلیل بر آن نمیشود که او را منحل بکنند باید اصلاح بشکند ژاندارمری درست کنند ژاندارمری خوب هم دارند و بد هم دارند بدعایش را بیرون بریزند و خوبعایش را نگهدارند یک قوه پلیس باید مملکت داشته باشد (بعضی از نمایندگان - حالا هم هست) خود آقای مسعودی کاین اعتراض را میکنند خوب میدانند که در ۱۹۳۴ در فرانسه نظامها میخواستند کودتا بکنند قوه پلیس مملکت و ژاندارمری بود که جلوگیری را گرفت باینستیک قوه نائی در مملکت باشد که اگر یک روزی یک دسته از نظامها در یک گوشه ای از مملکت خواستند علم طغیان و عصیان بر دارند (مسعودی - نظامیان ایران هم وطنپرستند عساکر نمیکنند) (آزاد سابقه دارد آقایان در خراسان، در تبریز در آذربایجان سابقه دارد) بنده عقیده خود را عرض میکنم عقیده بنده که آقای صفوی نباید تحت کنترل شما باشد بنده عقیده ام این است.

شده از طرف ملت قبول بکنند ولی داوطلبی خودشان را اعلام نکنند بنا بر این بنده خیال میکنم ذکر این جمله و قید اینکه آنها ۱۲۰۰ تومان بدهند اینهم یک مانعی است برای آن اشخاصی که واقعا مورد احترام ملت ایران هستند و اما یک چیز دیگری که باینستی در این قانون پیش پیش بشود آن است که باینستی صندوق از طرف خود کاندیدها حفظ بشود یعنی دولت در حفظ آن مراقبت میکند ولی کاندیدها هم قصد داشته باشند که صندوق انتخابات را بهر خودشان معهود بکنند که روزی که خواستند صندوق انتخابات را باز کنند و آراء را بخوانند مهر خود آنها باشند که صندوق دست نخورده تحویل داده شود برای اینکه اگر صندوق عرض شد و آراء دست خورده باشد و عوض شد یا عوض کردند که الحادله در این مملکت تا حالا هیچوقت صندوق عرض نشده است تا این وقت داشته باشیم که صندوق دست نخورده است برای این موضوع هم آقایان باید توجهی داشته باشند که کاندیدها حق داشته باشند برای حفظ و حراست صندوق ناظر باشند و صندوق بهر آنها معهود شود تا در موقع قرائت آراء صندوق دست نخورده و بدون اینکه عوض شده باشد تحویل انجمن نظارت شده باشد زیرا الان انجمن نظارت نظیر کارش این است که وقتی که کارش تمام شد صندوق را تحویل شهربانی یا ژاندارمری میدهد و حالا هم که ژاندارمری نیست تحویل مأمورین قشونی میدهند زیرا هیچ قانونی مانداریم که بتوانیم آنها را تعقیب بکنیم مگر دادرسی ارتش هر نوع معامله ای که خواستند با صندوق خواهند کرد پس اقلاً ما صندوق انتخابات را بهر آنها برسانیم که اگر عوض شود صاحب رأی بداند که مهر او شکسته شده و عوض شده است دیگر دخالتی نکند و ورود کنار اینهم یک موردی بود که خواستم باطلاع آقایان برسانم، یکی هم در تبصره دوم است که میگوید در صورتیکه دولت نتواند کارتهای انتخاباتی را قبل از شروع انتخابات دوره شانزدهم تهیه نماید برای اینکه تأخیری در انتخابات دوره ۱۶ روی نهد اجرای ماده ششم موکول بانقلابات دوره هفدهم خواهد شد. سابق بر این البته قبل از دوره پنجم را بنده عرض میکنم که انتخابات در ایران بجزیران میافتاد سعی میکردند انجمن نظارت در مجلات و شهرستانها از یک اشخاصی انتخاب بکنند که آن اشخاصی در آن مجلات مأموریت دارند که بکنند و وارد میشد هویت آنها بر آن اشخاص یعنی اعضای انجمن معین میشد و او را بشناسند که او آراء همه استریش را داده است و مسلم باشد و شناخته شود که این آراء در این مجلات داده است همین آقای تقی زاده که اینجا هستند در دوره چهارم در تهران عضو یکی از انجمنهای نظارت تهران بودند و اشخاصی که میفرستد آنجا رأی بدهند هویت خودشان را معرفی میکردند و میگفتند کی آمده اند که میخواهند رأی بدهند اگر هویت مسلم نبود بر اعضای انجمن نظارت او را رد میکردند میگفتند ما شما را نمیشناسیم بنا بر این بشما حق رأی نمیدهیم اگر کارت انتخاباتی باشد این موضوع مرتفع خواهد شد رأی اگر کارت انتخاباتی نباشد با کیفیتی که در دوره ۱۵ ویا در این انتخابات مجلس مؤسسان دیدیم

بنده که ساکن خیابان شاهپور هستم بنده را عضو انجمن نظار دوشان تیه کرده اند که بروم آنجا رأی بگیرم از مردم آنهم که در دوشان تیه نشسته مأمور شد که بروم در دروازه شاه عبدالعظیم یا راه آهن از مردم رأی بگیرم باین طریق نه انجمنها اشخاص را شناخته اند و نه اشخاص معارم میشود که چند مرتبه رفته اند رأی داده اند این یک زحمت فوق العاده ای فراهم میکند پس باید در این قانون پیش بینی شود که اقلاً اگر کارت انتخاباتی حالانست شناسنامه های خودشان را ببرند میسر کند که هر کس پیش از یکمرتبه رأی ندهد بنده خودم شخصی را نشان میدهم که ۵۰ مرتبه رأی داده در یکروز (دهقان - شما خودتان ۵۰ مرتبه رأی داده اید) آقا ۵۰ تعرفه گرفته است و نزد آقای دکتر بقائی یکتفر ۱۲ تعرفه دارد (دهقان - شما خودتان رأی داده اید) خیر بنده رأی نداده ام و چنین شخصی را میشناسم (نورالدین امامی - آقای مکی مان حوزه اراک چطور بود؟) (فولادوند - آقای مکی این ۵۰ نیم ساعت که وقت میخواند این ممکن نیست) اگر بنده گرفتن آوردم شما نشان دادم شما تهدید میکنید که در مقابل مجلس شورای ملی اقرار بکنید؟ رئیس - آقای مکی صحبت خودتان را بفرمایید.

عدم وقوع - اما قانونی را که دولت بعنوان رأی دادن طبقه باسواد این کشور آورده برای آینده کشور مفید است ما امروز باید آنده کشور که ۲۰ سال دیگر ممکن است ملت خودش انتخاب بکند باید بیابیم امروز رأی بدیم و لذا باید خیلی حوصله داشته باشیم خیلی صبر داشته باشیم حرفها زده شود و جوابها داده شود آنگاه جرات منطقی و صحیحی باشد روزی که این قانون را دولت آورد اینجور میگفتند و شاید هم منی معقول است که از منویات بزرگ و غیر خواهان شخص شخص اعلا حضرت همایون شاهنشاهی است که ملت ایران یعنی طبقه باسواد یعنی طبقه ممتاز یعنی طبقه فاضله این مملکت رأی بدهد یک از آقایان در این وسط گفت که آقا کارت الکترا که خیال میکنم آقای کفائی دوست عزیز من باشد یک شخص ثالثی هم که کدام نمیکند باید اصلاحات الکترا چیست پیشنهاد داد (دکتر عبده - آقای دماوندی الکترا از الکتراک نمیباید) این لایحه برای این بود تا اختیارات وسیعی بملت بدهد این از بین رفت و گفتند کارت الکترا، کارت الکترا برای آمریکا است، امریکائی یا اروپائی یا ممالکی که صفوف احزاب پشت سر هم هستند هر نماینده ای صندوق مخصوصی دارد و هر عضوی که میاید ورای را بنام آن نماینده در صندوق آن کاندیدا میاندازد و نمره آن کاندید فوری روی صندوق در یک تابولی الکتریکی نمایان میشود کجا که ما در قصبه های دور افتاده میتوانیم کارت الکترا داشته باشیم یا در آسیاب کرمان ۵۰۰ من نمیکوم که در ممالک دیگر نیست در آنجاها وضعشان طور دیگر است، انتخابات آنجا فوری است آنجا دیگر نماینده تعرفه بگیرند آقای دکتر شما که همیشه تشریف میبرید بممالک آمریکا و آنجا هم ماشاء الله بعنوان مستشار دعوت میشود (یکی از نمایندگان - معذرت کنم از حقوق بشر دفاع نمیکند) و طرز انتخاباتش را هم دیده اید این طرز مال آنجور جاهاست و برای مملکت ما باین زودی فراهم نمیشود بعد آمدند یک چیز دیگری اضافه کردند که اگر نتوانستند در دوره ۱۶ بماند برای دوره ۱۷ و اگر ۱۸ برای دوره ۱۷ نتوانستند بماند برای دوره ۱۹ تا برسد به دوره بیستم و بازم باید رعایای بدبخت مثل گوسفند بیابند و رأی بدهند و چون بنده مخالف مالکیت نیستم و مخلص آقایان هم هستم و چون مسلمانم نمیتوانم مخالف باشم آقا و میخواستم این جراب آقای دکتر عبده را هم یک روزی خدمتتان برسم، بایشان میدهم و چون بنده مسلمان هستم نمیتوانم مخالف باشم و اما اینکه در کمیسیون کشور تصویب شده بنده با آن موافق مشروطه هستم باین شرط که این تبصره های لغتی اول و دوم از ماده ۶ برداشته شود - این تبصره ماده ۶ میگردد در صورتیکه دولت نتواند کارتهای انتخاباتی را قبل از شروع انتخابات دوره ۱۶ تهیه نماید برای اینکه تأخیری در انتخابات دوره ۱۶ روی ندهد اجرائی ماده ششم موکول بانتخابات دوره هفدهم

خواهد شد - اصلاً وجود این قانون و آوردنش برای این بود که این تبصره لغتی برداشته شود و عجت آقا شما آمده اید در آن واحد داستان کوسه وریش یهن درست کرده اید در قانون مجلس سنا میآیم اینجوری پیش بینی میکنیم، آخر یک قوه مقننه در مملکت ما یک مجلس، در آن واحد نباید یک چیز دوچورری باشد اینجا میآید ترتیب رأی دادن را میگوید با توضیح این نکته که دادن رأی باید مخفی باشد تصریح کرده است در مخفی بودن این امر و میگوید رأی دهنده باطابق انجمن وارد شده با ارائه شناسنامه و تعیین هویت خود یکی از اوراق آراء باطلات مخصوصی که قبلاً از طرف وزارت کشور بقدری کافی تهیه و در اختیار انجمنهای اصلی و فرعی و شعب گذاشته شده و مهور بهر انجمن مرکزی میباشد اشخاص میروند بانجمن و سپس در اطاقی که برای نوشتن رأی تعیین شده است رأی خود را می نویسند، یعنی طبقه با سواد باید رأی بدهد (حافظی - برای مجلس شورای ملی هم همینطور است) درست است پس بنا بر این این تبصره های اغتشاش دیگر موردی نداشتند در اینجا هم میبایستی عین همین را می آوردند بنده پیشنهاد کردم، من موافق مشروطه با این لایحه برای اینکه آقایان با واقعاً طبقه باسواد مملکت را مسخر نکنند و بگویند همینطور انتخابات مثل سنوات گذشته باشد و اگر واقعاً میخواهید بنده بفهمانند که ما میخواهیم همقدم شما و با شما بسوی ترقی و تعالی پیش روی کنیم اینکه راهش نیست نباید بگویند طبقه با سواد باید رأی بدهد دیگر این نباید برای دوره ۱۷ بماند (حافظی - اینطور نیست) اگر درباره شما باشد چه عرض کنم یکیش آقا راجع باین بود دیگرش هم راجع بماده سوم بود در ماده سوم یک قسمتی دارد که میگوید عرض شخص داوطلب باید مبلغ ۱۲ هزار ریال بسیار اینجور قانونگذاری مال ملت است که خیلی خیلی عقب است اینطور آزادیها را محدود کردن خیلی خیلی بد است چرا میباید اینچنین یک کسی را از حلق محروم کرد.

دهقان - آقا ایشان که مخالفت میکنند.
رئیس - نوشته اند موافق مشروط دارند صحبت میکنند، بفرمایید.
هتاهد دماوندی - بنده عقیده دارم این قسمتی را که داوطلب باید پولی بگذارد باید از اینجا بردارند در کجای دنیا داوطلب پول میگذازد؟ (دکتر عبده - در همه جا) بنده گذارایا ندیده ام و شناسم هم ندارم مثل آقای -
دکتر عبده - مرابعون انجمن حتی بانگلیس و آمریکا دعوت بکنند روزنامه نگار هم هستم و ترفه ام اینست که دنیا را میشناسم و نرفته ام ندیده ام (دکتر عبده - دفعه دیگر در خدمتتان میروم) حالا دنیا چه جور است نمیدانم از این کمیسیونها هم که هیچوقت ... (دکتر عبده - دفعه آینده انشاء الله) انشاء الله... حالا اینجور است باشد ولی فعلاً تصور میکنم برای مملکت ما شاید نیست با این قانون تازه مگر با این ترتیب صندوق انجمن از چند فرک کم میشود؟ (یکی از نمایندگان - از صد تا) صد تا نمیشود، صد تا وقتی است که اروپا باشد آقای کشاورز صدر مطمئن باشید که نمی گذارند بشود در تهران یک مساله دیگری

است بنده شنیدم که این قسمت برداشته میشود، بنده بیشتر منظورم روی آن قسمت باسواد ها بود بنده امروز یکی از روزنامه را دیدم که نوشته بود شاه بخشد شبخلمی خان چرا نمیشد واقماً این درست مصداق این ضرب المثل را دارد استدعا دارم آقایان توجه بفرمایند که اگر طبقه با سواد باید رأی بدهد این تظییقات را دیگر از جلوی ما برداشته و آن تبصره های ۲۰۱ راهم که بنده پیشنهاد داده ام حذف شود باید آنرا هم بردارند و بجای آن قسمت اخیر ماده ۱۵ مجلس سنا را پیشنهاد کرده ام که جانشین ماده ۶ شود استدعا میکنم آقایان حالا که میخواهند باین رأی بدهند این نکته را توجه بفرمایند که این تظییق را در مقابل رأی دادن باسوادها از پیش بایشان بردارند تا یک خدمات بزرگی هم بشود آن خدمت اینست که آقایانی که ابو الجمعی بسیاری دارند و دلشان برای حوزه شان میسوزد از فردا باشند گویه شان را و میباشند و میروند در حوزه خودشان و کلاسهای اکابر را باز میکنند در قراعت و تصبات و مردم را باسواد میکنند و یک خدمت بزرگ ملی انجام میشود استدعا من اینست که توجه بفرمایند بنده و نیت خیر خواهانه اعلا حضرت همایون شاهنشاهی را هم آنطوری که ملاحظه فرمودند همانطور عملی شود.
رئیس - آقای سزاوار.
دکتر بقائی - بنده اخطار دارم.
رئیس - طبق چه ماده ای؟
دکتر بقائی - طبق ماده ۹۰، در جلسه گذشته به بنده توهین شده و میخواهم توضیح بدهم.
رئیس - حالا بفرمایید بنشینید بعد، حالا مخبر دارد صحبت میکند باید شما اول میگفتید.
سزاوار - البته آقایان تصدیق دارند که لایحه انتخاباتی که دولت آورده بمجلس یکی از بهترین اوابج مفید و لوایح ضروری بوده است که در ادوار اخیر تاکنون همیشه مجلس شورای ملی در انتظار اصلاح قانون انتخابات بوده و این قانون انتخاباتی که دولت تهیه کرده از روی کمال حسن نیت و مورد استقبال عموم نمایندگان است مخصوصاً راجع باینکه شرکت در رأی را طبقه باسواد و طبقه فاضله مملکت بکنند این از طرف عدای از نمایندگان مورد حسن استقبال بوده و در خارج هم حسن اثر بخشیده است و تاکنون بحث خیلی مفصلی در این باره شده، آقای مکی یک ایراد بسیار فرمودند بنده البته نسبت بآن قسمتی که مربوط بتجزیه و اندازه گیری یا لزوم و عدم لزومش باشد چون طبقه دولت است و دولت باید جواب بدهد عرضی ندارم اما چیزی که هست تصدیق بفرمایید راجع بقانون بنظر بنده راجع بآنکه باید استدعا ایراد کرد و پیشنهاد نمود زیرا بهر طریق که قانونی وضع شود باز مشروط فرض کرد که یک حوادث غیر مترقبه ای بعداً پیش بیاید که آنها را بعقیده بنده با وضع قانون نمیشود

پیش گیری کرد، آن حوادث غیر مترقبه را با یک وسایل دیگری باید جلوگیری کرد و اسباب کار دیگری میخواهد قانون اینجور که نوشته میشود با پیش بینی هائی که شده بنظر بنده قابل ایراد نیست نسبت بآن قسمت اعتراض کردند که این هائی صحت میآید و در بعضی مسایز و بعنوان داوطلبی خودشان را داوطلب نمایندگی معرفی میکنند این موجب میشود که خود را بدولت بشناسانند و دولت جلوگیری کند بنظر بنده این صحیح نیست و استدلال آقایان معکوس میباشد زیرا اینکه ملاحظه فرمودید مثل سابق در یک شهرستان یا بخش در تهران که دوازده نفر بیشتر انتخاب نمیشوند و حقاً این است که اگر عتلا و اشخاصی که در معرض نمایندگی هستند یک آرائی دارند من تصور میکنم در تهران اینطور که حساب میکنند پیش از صد نفر نباشند ولی گاه ملاحظه بفرمایید که تعداد داوطلبان و کاندیداها سه هزار نفر میرسد پس هر کس برای ۵ تا رأی برای ۱۰ تا رأی برای ۱۰۰ تا رأی خود را کاندید میکند و این ایجاد اختلاف و تشتت میکند و آن هائی که آراء بیشتری دارند و مورد توجه مردم هستند آراء آنها را بیشتر همینها خراب میکند اما اگر بنا بشود اعمال نفوذ بشود اعمال نفوذ مسلماً در میان اینها کمتر است برای اینکه یکمده ای میآیند یک و در بعضی ای میبندند ۱۰ نفر در فلان شهر هستند که فقط ۲ تا وکیل دارد ۱۰ نفر خودشان را معرفی میکنند اینها که خودشان را معرفی میکنند عده دیگر هم نمیتوانند که در خفه خودشان را کاندید انتخابات مجلس شورای ملی بکنند اگر باشند باید تصریح بکنند هم کاندید انتخاباتی معلوم است و هم دولت و هم انجمن و هم مردم میدانند که سرو کارشان با کیست این درست نیست که یک کسی در یک شهرستانی مثلاً سه تارائی دارد بیاید خود را کاندیدا کند خوب یاد هست در آن دوره های ۴ یا ۵ یکی از وکلای دادگستری، خدا رحمتش کند چون فوت کرده گفته اند که اذکر و اموتیکم بانفسیر، این میگفت که من در انتخابات شرکت دارم و در آنجا کمک میخواهم بکروز رسیدم باو و گفتم خوب چه میخواستید گفت من بی نیازم از شما چون این تعرفه هائی که در تهران میدادند ۱۷ یا ۱۸ هزار تا بود گفت من در حدود پانزده هزار رأی دارم اتفاقاً نا آنوقت که آراء خوانده میشد من او را ملاقات کردم و تمام چه طور شد گفت تا بحال گویا زیر من دون باشد بعد هم گویا فقط یک رأی بوده که چون خطش خوانده نشده بود باسم حسن یا حسین خوانده شده و این شخص میگفت که من ۱۵ هزار رأی دارم و آنوقت بود که انجمن زیر نظر مرحوم مشیر الدوله اراده میداد که انجمن انتخابات تهران بهترین انجمنها بود بنظر بنده این یکی از پیش بینی هائی هست که دولت صحیحاً و بدون هیچ غرضی پیش بینی کرده است و حالا اگر بعداً ببینیم در این پیش بینی

دولت ایجاد اشکال بکنند آن دیگر بنظر بنده با طریق قانون نمیشود جلویش را گرفت یکی اینکه فرمودند که کاندید ها حق داشته باشند که بیایند صندوق انتخابات را مهر کنند و نظارت کنند آنهم بحث مفصلی شد در کمیسیون یکی هم خود بنده آنجا استدلال کردم حالا آنجا جماعی توجه بفرمایید بنظر بنده آنهم صحیح نیست زیرا ملاحظه بفرمایید که در خود تهران صد نفر کاندیدا است و اینها باید سر هر صد نفری باشند و با نمایندگانشان بیایند مهر کنند البته این عملی با دادگستری است ضبط مهر آنها که ممکن نیست و انتخابات هم یک طوری است هر چند که وضیعتش معلوم شد که خوب نیست آنوقت خواهد گفت که همه صندوقها را پر کرده اند این یک وضعی است که همه ما میدانیم و آنوقت این دستگاه دادگستری ما و این محاکم ما که کافی نیست دویزها را از بر سر و دادیار و مدعی العهده میخواهد که این قبیل دطای جزائی برسد بنظر بنده این کار هیچگونه عدلی نیست و صحیح نیست که کاندید های انتخاباتی نظارتی در صندوق داشته باشند اما راجع بآنکه نسبت بشناسا نامه اعتراض کردند که ممکن است اشخاص مکرر رأی بدهند این راهش باز است چگونه بفرمایید که وسیله قانون جلوگیری کند بکنند ۵۰ مرتبه چگونه رأی میدهد حالا ممکن است بگویند دومرتبه سه مرتبه ۵ مرتبه چون این مطابق شناسنامه (مکی - شناسنامه نبوده دفتر اصناف بوده مال برزن را برده اند) پس این خلاف قانون بوده است اگر مطابق قانون یک اشخاصی که شناسنامه آنها مهر انجمن را میخورند و اگر یک اشخاصی متأسفانه آنها مهر نکردند و تکرار بکنند رأی بدهند این جرم است حال اگر بفرمایید این کشف نمیشود باید راه کشفی برای اینکار پیدا کنیم اگر هر وقت هم این تعرفه چه در زمان سابق چه در زمان لاحق کشف شد راجع باین قسمت هم کفیش در قانون معین است هم قابل تعقیب است که یک کسی بوسیله یک شناسنامه برود دومرتبه در رأی شرکت کند این قابل تعقیب است و نظایری هم دارد اما راجع بقسمت مواظقتی که آقای دماوندی هم کردند و راجع باین تبصره های لغتی اشاره کردند این تبصره های لغتی پیشنهاد دولت نبوده در کمیسیون هم ریش بحث شده این کارت الکترا که کسارت شده که کارت انتخاباتی تهیه شود و البته تهیه این کارت عسکار آسانی نیست اینها برای تهران نیست بلکه برای تمام کشور بایستی این کارت تهیه شود یعنی معلوم شود که در تهران چند نفر و چه تعدادی در انتخابات میروند شرکت کنند و همچنین در شهرستانها بطور کلی مجوعش معلوم شود که در ۱۵ میلیون نفوس چه عده ای از هر شهرستان یا استان چه اندازه میتوانند در انتخابات شرکت کنند این یک کار سهل و ساده نیست اگر حالا شم بدولت اجازه داده شود و دولت هم آن شروع کند دولت تا ماه دیگر موفق باینکار نمیشود باید این را خیلی سریع گفت (معتد دماوندی - مثل مجلس سنا بکنید)

راجع باین قسمت هم بنده البته مخالفتی ندارم و جزه موافقت این قسمت بودم دولت هم مخالفتی ندارد بهمان صورت بکنید که طبقه باسواد و فاضله ملک در انتخابات شرکت بکنند البته بنده بنظر مجلس شورای ملی است ولی آنها هم یک استدلالاتی کرده اند که اگر بخواهند راجع باینکار باید یک دوره قبل اطلاع داشته باشند که نگویند یکمده از شرکت در انتخابات محروم شده اند این را گذاشته اند که اگر در این دوره نتوانسته اند اینکار را بکنند بگذارند برای دوره هفدهم شروع شود بنابراین دولت را بیخ باین قسمت لایحه اش را آورده و در کمیسیون هم بحث مفصلی شد و این تنها راهی بود که کمیسیون توانست راهی را که نزدیک بصواب باشد و راهی بود که عملی باشد ایضا تصویب کرد.

رئیس - پیشنهاد کفایت مذاکرات شده است **دکتر بقائی -** بنده اخطار دارم.

رئیس - آقای دکتر بقائی شما که امروز صحبت نکرده اید که تعریف شود.

دکتر بقائی - در جلسه امروز نبود در جلسه دیروز بوده است که بنده توهین شده است تا حالا آقای دکتر اقبال اینجا تشریف نداشتند بر عکس ایشان که درغیاب بنده صحبت کردند بنده خواستم در حضورشان توضیح بدهم.

رئیس - چون حالا دیگر وقتی نیست و دقیقه بیشتر بوقت نداریم بماند برای جلسه بعد پیشنهاد کفایت مذاکرات رسیده.

دکتر فدایی - بنده پیشنهاد داده ام.

کشاورز صدر - مانعی ندارد شما بفرمائید **رئیس -** آقای کشاورز صدر.

کشاورز صدر - بعقیده بنده بخصوص در این لایحه بحث زیاد در کلیات بی مورد است زیرا تمام این مقدمات و بحث در کلیات میکنند که یک نظریه اصلاحی را که دارند تأمین شود و این بنظر بنده در بعضی کراجه بود میشود و در ضمن پیشنهاد هام تأمین میشود بخصوص که دولت این لایحه اصلاحی را تقدیم مجلس کرده و بصوب کمیسیون هم رسیده و انتخابات برای این شروع نشده است که این لایحه تکلیفش معلوم بشود من گمان میکنم کسی مخالف با شروع انتخابات نباشد بحث کلی هم که تأثیری ندارد و در مواد هم پیشنهادهایی است این است من خواهش میکنم و پیشنهاد کرده ام که آقایان مذاکره را در کلیات کافی بدانند و اگر پیشنهادی هم دارند و اصلاحی دارند در ضمن انجام میشود.

رئیس - آقای ملک مدنی مخالفتی دارید؟ **ملک مدنی -** بله.

رئیس - بفرمائید.

ملک مدنی - عرض کنم بنده مخالفتم با کلیات مذاکرات اینست که یک موضوعی کمیسیون اضافه کرده و آن کارت انتخاباتی است که مورد

بحث واقع شده است در جراید هم یک اثری گذارده عرض کنم یک بیاناتی در روزنامه هاشان کرده اند که این موضوع را باید اینجا توضیح بدهیم و روشن کنیم که رنج سوء تفاهم از آقایان بشود و بدانند که کمیسیون در تکمیل نظر به آن دسته ای که طرفدار باسوادها هستند چه کرده باینجهت اگر چنانچه مجلس اجازه بدهند بنده آن نظریات کمیسیون را چون رئیس کمیسیون هستم عرض میکنم برسانم و لازم هم هست برای اینکه این موضوع در رسوشت حال و آینده مملکت مدنظرت کاملاً دارد (صحیح است) متأسفانه از اول مشروطیت تا کنون آنچه کار کرده ایم ناقص بوده ما اگر از روز اولی که مشروطیتمان بوجود آمد مثل دنیا که مشروطه گرفته عمل کرده بودیم این جور عقب نمانده بودیم که آقای مکی اظهاراتی کردند و بعضی از آقایان دیگر حالا هم که ما آمده ایم یک قدم اصلاحی بر میناریم و میخواهیم مردم با سواد را در انتخابات شرکت بدهیم و حقاً هم باید شرکت کنند و بنده وارد آن قسمت نمیشوم که دو طبقه ای هم که اکثریت مملکت را تشکیل میدهند بیسوادند و از انتخابات محروم میشوند باید هم محروم شوند (مکی - ۴ میلیون در کشور مردم با سوادند مطابق آمار وزارت فرهنگ) (باتفاق - چرا وسایل را در اختیارشان نگذاشته اید) ما قصدمان از اضافه کردن کارت انتخاباتی جلوگیری از این فساد انتخابات تهران بود (صحیح است) که همه شاهد و ناظر بودند این بیان آقای مکی صحیح بود که یک نفر در ۲۰ جا سی جا با شناسنامه رأی داده مگر دروغ است مگر ما اینها را اطلاع نداریم اینکه یک گذشته بسیار نزدیک است مگر ما چه گفته ایم؟ .. ما گفته ایم که دولت باید اینکار را بکند این منافات با نظر دولت ندارد.

رئیس - اینک هم بگویم که آیا طرفدار کارت انتخاباتی هستیم یا طرفدار آن نیستیم و باید اعمال نفوذ بشود و اشخاص با سواد و نردن را بدهند حالا اجازه بدهید بنده حرفهایم را میزم اجازه هم نمیدهید مختاریه.

رئیس - رأی گرفته میشود به پیشنهاد کفایت مذاکرات آقایان که موافقت بکنند (جمعی برخاستند) تصویب نشد. آقای اردلان.

اردلان - باشد برای جلسه آینده.

رئیس - بگوئید آقایان بنده قیقه دیگر مانده است **اردلان -** بنده از آقایان نمایندگان معترتم خوبی تشکر میکنم که بکفایت مذاکرات رأی ندادند برای اینکه لایحه انتخابات یکی از لایحه بسیار مهمی است که امروز جزو دستور هست و ما باید در

اطراف آن صحبت کنیم (صحیح است) و اگر چه جناب آقای کشاورز صدر خوششان نیامد از این رأی (کشاورز صدر - عقیده بنده این بود) البته عقیده آزاد است اگر آقایان نمایندگان محترم بخاطر داشته باشند در دوره ۱۴ مجلس شورای ملی دولت یک لایحه ای بمجلس تقدیم کرده باسم لایحه اصلاح قانون انتخابات و یک کمیسیونی هم معین شد که بنده بخاطر دارم مدت ۶ ماه بنده و چند نفر از آقایان دیگر آمدیم در این مجلس و کمیسیون را تشکیل دادیم و مطالعه کردیم و قانون انتخاباتی تنظیم کردیم ولی بدبختانه عمر مجلس چهاردهم وفا نکرد و این گزارش هم بطور مانده اکنون یک فرصتی هست که ما میخواهیم در قانون انتخابات غور رسی و مطالعه کنیم بهتر اینستکه یک قانون حسابی برای مملکت تدوین کنیم که موازین عدالت اجتماعی در آن کاملاً رعایت شود و مردم این مملکت از حق قانونی خودشان استفاده کنند مخالفت بنده با این لایحه در چندین قسمت است ولی بنده از حضور جناب آقای وزیر کشور که کمال اخلاص را با ایشان دارم (کشاورز صدر - همگی با ایشان اخلاص دارند) استفاده کنم قبل از اینکه وارد بحث در لایحه انتخابات بشوم این عرض را میکنم که در قانون انتخابات مثل تمام قوانین مملکت چیزی که مهمتر از خود قانون است آن ایمان و عقیده است که دولتها باید در حفظ قوانین داشته باشند اگر دولتها معتقد باشند و ایمان داشته باشند که رعایت قانون را بکنند آنچه در قانون نوشته میشود همانست ولی یک زحمت بی حاصلی است که ما بیاییم اینجا وقت خودمان را صرف بکنیم و جلسات متعدد تشکیل بدهیم و قوانینی وضع شود و دولت در حقیقت آن قوانین را اجرا نکند در هر صورت بنده عرض جناب آقای دکتر اقبال وزیر کشور است که در این مورد چون ایشان وزیر کشور کنونی هستند این عرض را میکنم در ماده اول این قانون مینویسد که فرماندار و بخشدار بعضی وصول دستور وزارت کشور، آقایان نمایندگان معترتم اطلاع دارند شما دو نفر نماینده در مجلس شورای ملی داشتید یکی مرحوم عدل اسفندیاری.

بعضی از نمایندگان - ایشان زنده هستند **رئیس -** منظورشان مرحوم مرآت اسفندیاری است.

اردلان - مرحوم مرآت اسفندیاری یکی از وکلای بسیار خوب این مجلس بودند خسار خمشان کند بنده از موقع استفاده میکنم طلب مغفرت بر ایشان میکنم. ایشان وکیل سیرجان بودند وکیل دیگری هم داشتیم در لاهیجان که آمد در مجلس و اعتبارنامه اش را مجلس شورای ملی رد کرد و وکیل سیرجان هم برحمت ایزدی ریوست با او ارسال است که دوره دارد تمام میشود و وزارت کشور دستور شروع انتخابات لاهیجان را نداده است؟ آبا اهالی لاهیجان از حق انتخاب کردن محروم هستند؟ گنای

۴ - کرده اند و حق شرکت در انتخابات را ندارند. (مکی - مهاباد هنوز انتخاباتش شروع نشده است) اینستکه در قانون مینویسد بعضی وصول دستور وزارت کشور این را دولت باید از روی ایمان و عقیده اجرا کند والا ما میآیم اینجا زحمت میکشیم و قوانین بسیار خوبی مینویسیم دولت که نخواهد آنرا اجرا کند این زحمت بی حاصلی است در اصل موضوع بنده خواستم اینجا عرض کنم که هیچگونه دلیلی وزارت کشور نمیتواند بیاورد که چرا دستور شروع انتخابات یک حوزه انتخابیه را مدامتی است نداده؟

۷ - ختم جلسه

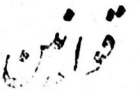
رئیس - باقی بیانات شما میماند برای بعد جلسه را ختم میکنیم جلسه بعد روز پنجشنبه.

مهمانهای ملی - یک سهرالی بنده از جناب آقای وزیر اقتصاد ملی کرده ام.

رئیس - فرستاده شد. (مجلس یک ربع ساعت بعد از ظهر ختم شد) **رئیس مجلس شورای ملی - رضاحکمت**

شماره ۶۵۷ د. **روز و دستور جلسه آینده** ۲۸۳۱۸
نظر بماده ۳: آیین نامه داخلی مجلس شورای ملی روز وساعت تشکیل جلسه آتی و دستور آن ذیلا اطلاع داده می شود:
روز تشکیل جلسه - پنجشنبه ۱۹ خرداد ماه ۱۳۲۸
ساعت تشکیل جلسه - سه ساعت قبل از ظهر
دستور جلسه:
۱ - بقیه شور در گزارش کمیسیون کشور راجع باصلاح قانون انتخابات مجلس شورای ملی
۲ - گزارش راجع بآموزش و پرورش اجباری و معنایی
۳ - گزارش راجع باصلاح قانون تأسیس دانشگاه
۴ - گزارش راجع به معایت ماشینهای کشاورزی از عوارض گمرکی
۵ - گزارش راجع به مالیاتهای مستقیم
۶ - بودجه سال ۱۳۲۸ کل کشور
۷ - گزارش راجع به تمویض املاک
۸ - انتخاب دفتر کسری اعضاء دیوان محاسبات
اداره دفتر مجلس شورای ملی

۱ - بقیه شور در گزارش کمیسیون کشور راجع باصلاح قانون انتخابات مجلس شورای ملی
۲ - گزارش راجع بآموزش و پرورش اجباری و معنایی
۳ - گزارش راجع باصلاح قانون تأسیس دانشگاه
۴ - گزارش راجع به معایت ماشینهای کشاورزی از عوارض گمرکی
۵ - گزارش راجع به مالیاتهای مستقیم
۶ - بودجه سال ۱۳۲۸ کل کشور
۷ - گزارش راجع به تمویض املاک
۸ - انتخاب دفتر کسری اعضاء دیوان محاسبات
اداره دفتر مجلس شورای ملی



قانون اجازة اجرائی گزارش کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی مربوط بکارگران و کارفرمایان

ماده واحده - دولت مکلف است گزارش ۱۲ روزه مورخه ۱۳۲۷ که کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی و کمیسیون دادگستری مربوط بکارگران و کارفرمایان را که مشتمل بر ۲۱ ماده و ۱۵ تبصره است بموقع اجرا گذارده و آئین نامه های مربوط بگزارش فوق را هر چه زودتر بتصویب کمیسیونهای مقرر در آن برساند .

تبصره - مدت آزمایش این قانون یکسال است وبعد از انقضای این مدت دولت مکلف است لایحه جدید قانون کار را با در نظر گرفتن مواردیکه ضمن عمل پیش میآید تقدیم مجلس شورای ملی نماید و تا زمان تصویب لایحه جدید قانون فعلی موقه مجبری خواهد بود .

این قانون که مشتمل بر یک ماده و متن گزارش کمیسیون (با اصلاح قسمت آخر تبصره دوم ماده شانزدهم) ضمیمه است در جلسه سه شنبه مقدمه خورداد ماه یکم هزار و سیصد و بیست و هشت بتصویب مجلس شورای ملی رسید .

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت
متن گزارش شماره ۱۱۱ مورخه ۱۳۲۷
کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی
عوامل کار

ماده ۱ - کارگران لحاظ این قانون کسی است که بدستور کارفرما در مقابل دریافت مزد (دستمزد یا کارمزد) کار میکند . دستمزد عبارت از وجهی است که در مقابل ساعات کار و کارمزد عبارت از مبلغی است که در مقابل محصول کار روزانه بکارگر تأدیه میشود . کارفرما هر شخص حقیقی یا حقوقی است که کارگهرا که کارگر در آن مشغول است بکار پساندازد .

کارگاه عبارت است از اماکن و مؤسسات صنعتی و معدنی و ساختمانی و بازرگانی و بازرسی و مؤسسات صنعتی کشاورزی و امثال آن .

تبصره ۱ - کارگاههایی که مشمول این قانون خواهند بود بوسیله وزارت کار تشخیص و با تصویب شورای عالی کار تعیین میگردد .

تبصره ۲ - دولت مکلف است برای کارگران کشاورزی در ظرف ششماه قانون مخصوص تهیه و تقدیم مجلس شورای ملی نماید .

تبصره ۳ - کارگران و صاحبان حرف که تبعه خارجه باشند در صورت مجاز بودن اقامت در ایران وقتی میتوانند بکار مشغول شوند که دارای پروانه کار باشند و این پروانه از طرف وزارت کار با رعایت آئین نامه مربوطه برای مدت معین و حرفه مخصوصی صادر خواهد شد .

مدت کار - تعطیل و مرخصی
ماده ۲ - ساعات کار نباید در کارگاههای مشمول این قانون از هشت ساعت در یک شبانه روز و یا چهل و هشت ساعت در هفته تجاوز نماید .

در مورد خردسالان بین ۱۳ و ۱۶ سال تمام مدت کار هفت ساعت بملأه يك ساعت کار آموزی است و ارجاع کار اضافی با آنان ممنوع است .
کارفرما میتواند با موافقت کارگر در ایام راحتی هفتگی و تعطیلات مندرج در این قانون با ملأه بر هشت ساعت کار مقرر از کارگر کار اضافی بخواهد میزان دستمزد کار اضافی ۳۵٪ بیش از میزان دستمزد دریافتی (بدون مزایا) خواهد بود . در هر حال مجموع ساعات کار عادی و اضافی نباید بیش از ۱۳ ساعت در شبانه روز باشد و بطور کلی مجموع ساعات کار اضافه برای صنایع فصلی نباید از شصده ساعت و برای صنایع دیگر از چهار ساعت در سال تجاوز نماید (صنایع فصلی عبارت از صنایعی است که دوره بهره برداری محدودی در سال دارند مانند کارخانجات پنبه ، قند و امثال آنها)

تبصره ۱ - مقصود از ساعات کار مدت است که کارگر برای انجام کار در اختیار کارفرما میباشد و اوقات استراحت و صرف غذا جزو ساعات کار محسوب نمیشود .
تبصره ۲ - دستمزد کارگرانیکه در تمام ماه بطور نوبتی کار میکنند ۱۰٪ بیش از دستمزد عادی آنها برای کار در روز خواهد بود . دستمزد کارگران غیر نوبتی برای انجام کار در شب ۳۵٪ و متناسب ساعات کار انجام شده در شب اضافه میشود .
توضیح آنکه از لحاظ این قانون ساعات کار شب بین ساعات ۲۲ تا ۶ صبح خواهد بود .

ماده ۳ - در هر هفته کارگر باید روز جمعه را با استفاده از دستمزد استراحت نماید . بکارگر نوبتی که روز جمعه کار میکند بگرمز دیگر از ایام هفته مرخصی داده میشود . کارگر غیر نوبتی که بعلل فنی یا مقتضیات کار روز جمعه کار کنند در صورتیکه روز دیگری از هفته بانها استراحت داده شود ۳۵٪ اضافه کار ؛ برای روز جمعه دریافت خواهند نمود و هر گاه روز استراحت دیگری با نهاداده نشود ۱۳٪ علاوه بر دستمزد معمولی روزانه بانها پرداخت خواهد شد .

ماده ۴ - هر کارگر در مقابل ششماه کار متوالی در يك کارگاه حق ۱۰ روز در مقابل یکسال کار متوالی در همان کارگاه حق ۱۰ روز مرخصی با استفاده از دستمزد دارد . علاوه بر مرخصی سالیانه و تعطیل هفتگی تعطیلات رسمی کارگران که با استفاده از حقوق خواهد بود ایام زیر است .

عید نوروز - جشن مشروطیت - عاشورا - ۲۱ رمضان - عید قربان - عید کارگران (اول مه) ۱۳ فروردین .
ماده ۵ - بکارگماردن اطفالی که سن آنها به دوازده سال تمام نرسیده ممنوع است مگر در موارد کار آموزی .

ماده ۶ - در هر کارگاه که کارگرن دارند کارفرما مکلف است محلی برای نگاهداری و شیر دادن کودکان آنها طبق دستور وزارت کار تعیین دهد . بداران شیرده کس اطفال آنها کمتر از یکسال و نیم باشد بایستی پس از هر سه ساعت و نیم کار نیم ساعت فرجه برای شیر دادن بطفل داده شود و این مدت جزو ساعات کار آنها محسوب خواهد شد .
کارفرما مکلف است بزنان باردار در آن

وضع حمل هشت هفته مرخصی با استفاده از حقوق بدهد حقوق و مزایای زنان باردار در دو هفته اول مرخصی تماماً از طرف کارفرما و در ۶ هفته بعد تماماً از صندوق تعاون کارگاه پرداخت میشود .
اگر مدت لازم برای استراحت پنجویز طبیع از ۸ هفته تجاوز کند تا چهار هفته اضافی فقط نصف حقوق کارگر و آنهم از صندوق تعاون کارگاه باو پرداخت خواهد شد .
تبصره ۱ - برای کارگران کوچکتر از ۱۶ سال و زنان کارهای سخت و خطرناک و غیر متناسب با فوای جسمانی آنان طبق آئین نامه ای که بعداً تدوین خواهد شد ممنوعست .
تبصره ۲ - کار در شب بین ساعات ۲ تا ۶ صبح برای کارگران کوچکتر از ۱۶ سال و زنان ممنوعست .

قرار داد کار
ماده ۷ - پیمانهای دسته جمعی مربوط بکارگر از تاریخ تصویب این قانون بین کارگران و کارفرما یا بین اتحادیه های کارگران و کارفرمایان منعقد میشود و همچنین قرار داد هائیکه بین مقاطعه کار باسگر کارگر برای بکارگماردن عمده ای کارگر منعقد میشود باید کتبی بوده و مغایرتی با این قانون و قانون بیمه کارگران و آئین نامه های مربوطه نداشته باشد .

شرایط اخراج یا ترك کار
ماده ۸ - کارگر میتواند ۷ روز پس از اخطار کتبی کار خود را ترك نماید و کارفرما نیز حق دارد پس از پرداخت دستمزد هفت روز کارگر را مرخصی کند .
فقط کارگری مشمول این ماده خواهد بود که دوامه متوالی در آن کارگاه کار کرده باشد .
بکارگرانیکه بیش از یکسال سابقه خدمت متوالی داشته باشند و از طرف کارفرما اخراج شوند علاوه بر دستمزد مدت اخطار قبلی مذکور فوق در مقابل هر يك سال کار متوالی حقوق هفت روز مطابق آخرین دستمزد از محل صندوق تعاون آن کارگاه پرداخت خواهد شد .

تبصره ۱ - کارگر مرخص شده در صورتیکه تا تاریخ خاتمه خدمت خود افلا دوامه متوالی سابقه کار در آن کارگاه داشته باشد میتواند از عمل کارفرما در مدت پانزده روز از تاریخ خاتمه خدمت بطریق مذکور در ماده ۱۴ (فصل حل اختلاف) این قانون شکایت نماید .
مراجع مربوط بشکایات کارگر مرخص شده رسیدگی ورأی مقتضی صادر خواهد نمود .

بهداشت و حفاظت کارگران
ماده ۹ - کارفرما مکلف است مقررات مربوط به بهداشت و حفاظت کارگران و مقررات راجع بکارهای سخت و خطرناک را که بتصویب شورای عالی کار خواهد رسید در کارگاه خود معین و مجری دارد .
ماده ۱۰ - مزد باید در آخر هر هفته یا پانزده روز یکبار در محل کار و در غیر از روزهای تعطیل بیول رایج کشور تماماً بخود کارگر پرداخت شود جز در مواردیکه بین کارفرما و کارگران طبق قرارداد طرز خاصی پیش بینی شده باشد .

مستثنیات این ماده بموجب آئین نامه ای که بتصویب شورای عالی کار خواهد رسید تعیین میگردد .
حقوق بازنشستگی و هر نوع انعام پایان خدمت که پرداخته میشود اعم از اینکه دفعه یا باقساط تأدیه شده باشد همچنین هزینه و فوق العاده مسافرت و عیدی و وجوه بیمه و غرامت از بابت خسارت بدنی و امثال آن و مزایای غیر نقدی کارگران از پرداخت مالیات معاف خواهد بود .
حد اقل مزد کارگر ساده باید طوری تعیین شود که تأمین هزینه زندگی او و یکزن و دو طفل را بنماید . میزان حد اقل دستمزد در نقاط مختلف کشور و یا برای صنایع مختلف هر سال یکبار و عندالاجتضا بنا به پیشنهاد هیئتی مرکب از فرماندار رئیس انجمن شهر و رئیس بانک ملی محل و یا نمایندگان آنها و نماینده وزارت کار و دو نفر نماینده از طرف کارفرمایان و دو نفر نماینده از طرف کارگران تعیین پس از تصویب شورای عالی کار برای اجرا ابلاغ خواهد شد .
تبصره - مزد کارگرنز و مرد در شرایط متساوی کار یکسان خواهد بود .
ماده ۱۱ - مزد کارگران در عداد دیون متنازه کار فرما بوده و باید قبل از سایر قروض حتی دیون مالیاتی تأمین و پرداخت شود . بستانکاران نیز نمیتوانند بیش از يك چهارم مزد کارگر را در مقابل طلب خود توقیف کند و همچنین خود کارگر نمیتواند تقاضای کسر بیش از يك چهارم دستمزد خود را در مقابل هر گونه بدهی بنماید مگر در موارد بدنی کارگر در مقابل اجناس ضروری زندگی که از شرکتهای تعاونی خریداری نموده باشد .
نفقه و کسوه زن و اطفال و واجب النفقه کارگر از قاعده فوق مستثنی و تابع مقررات عمومی است .

سندیکها
ماده ۱۲ - کارگران و کارفرمایان مربوط يك حرفه و یا يك کارگاه میتوانند برای حفظ منافع حرفه ای خود سندیکها تشکیل دهند و مکلفند طبق آئین نامه مربوط آنرا به ثبت برسانند .
اعضای هیئت مدیره سندیکها بایستی ایرانی باشند .
اجبار غنف و تهدید کارگران بقبول عضویت سندیکها یا منع آنان از قبول عضویت در سندیکها ممنوع است .
سندیکهای مربوطه يك حرفه میتوانند اتحادیه حرفه ای تشکیل دهند این اتحادیه تابع شرایط قانونی سندیکها خواهد بود و از مزایای قانونی سندیکها استفاده خواهد کرد .

حل اختلاف
ماده ۱۳ - در صورت بروز اختلاف بین کارگر یا کارگران يك کارگاه یا با کارفرما یا بالعکس بترتیب زیر عمل میشود .
الف - طرفین اختلاف بدو مکلفند در کمیسیونی بنام کمیسیون سازش مرکب از نماینده کارگران آن کارگاه و نماینده کارفرمای همان کارگاه اختلاف را رسیدگی بتراضی رفع اختلاف نمایند .
ب - چنانچه بترتیب بالا اختلاف حل نشود هیئتی بنام شورای توافق مرکب از نمایندگان کارگران و کارفرمای همان کارگاه و یک نفر نماینده وزارت کار با اختلاف رسیدگی و در ظرف يك هفته نظر خود را اعلام خواهد نمود .

رأی شورای توافق در صورتیکه با توافق آراء صادر شده باشد قطعی و لازم الاجرا خواهد بود جز در مورد اخراج کارگر که در این مورد و در صورت عدم صدور رأی با توافق شاکسی میتواند بهیئت حل اختلاف مراجعه نماید .
هیئت حل اختلاف مرکب از فرماندار یا نماینده او - رئیس دادگستری شهرستان یا یکی از قضات بنمایندگی او و نماینده وزارت کار و دو نفر نماینده از طرف کارفرمایان و دو نفر از طرف کارگران می باشد .
نمایندگان دولت و نمایندگان کارفرمایان و نمایندگان کارگر هر دسته فقط دارلک يك رأی خواهند بود .
ریاست این هیئت با فرماندار یا نماینده او و منشی هیئت نماینده وزارت کار خواهد بود .
رأی هیئت حل اختلاف بایستی حداکثر در ظرف یکماه از تاریخ ارجاع صادر شود . رأی صادره با توافق یا اکثریت قطعی و لازم الاجرا خواهد بود .
تبصره - مدت های مذکور فوق با توافق نمایندگان کارفرما و کارگران برای یکمرتبه قابل تمدید است .
ماده ۱۴ - قبل از انقضای مدتهای مذکوره در ماده ۱۳ کارفرما حق تعطیل کار را ندارد و کارگران حق اعتصاب ندارند .
اعتصاب نباید موجب جرح و ضرب و تحزیب و اختلال نظم یا امنیت یا بزه دیگری باشد که در تمام این صور مسبب و مرتکب بکیفرهای مقرر در قوانین جزائی محکوم خواهد شد .

شورای عالی کار
ماده ۱۵ - هیئتی بنام شورای عالی کار مرکب از اعضاء زیر برای مدت يك سال انتخاب می شوند :
الف - نمایندگان دولت و مشاورین ،
وزیر دارائی یا معاون او .
وزیر اقتصاد ملی یا معاون او .
وزیر کشاورزی یا معاون او .
وزیر راه یا معاون او .
وزیر یا معان وزارت کار .
سه نفر مشاور اقتصادی و فنی و حقوقی با انتخاب وزارت کار .
مدیر کل بانک صنعتی و معدنی یا معاون او .
رئیس بانک ملی یا معاون او .
رئیس اطاق بازرگانی یا معاون او .
رئیس انجمن شهر تهران یا معاون او .
ب - نمایندگان کارگران ،
سه نفر نمایندگان کارگران که بترتیب زیر انتخاب خواهند شد :
وزارت کار هر سال يك بار کنگره ای در مرکز از نمایندگان سندیکهای کارگران کشور که بر طبق ماده ۱۲ این قانون ثبت رسیده مشروط باینکه هر يك از سندیکهای مزبور لااقل صد نفر کارگر عضو داشته باشند دعوت خواهد نمود .
کنگره مزبور از بین خود سه نفر را بصورت شورای عالی کار انتخاب خواهد کرد .
هر يك از سندیکهای مشمول ماده فوق حق اعزام یک نفر نماینده خواهد داشت .
ج - نمایندگان کارفرمایان ،

سه نفر نمایندگان کارفرمایان بترتیب زیر انتخاب خواهند شد ،
وزارت کار هر سال يك بار کنگره ای در مرکز از نمایندگان سندیکهای کارفرمایان غیر دولتی کشور که بر طبق ماده ۱۲ این قانون ثبت رسیده مشروط باینکه کارفرمایان مزبور لااقل یاصد نفر کارگردد داشته باشند دعوت خواهد نمود .
هر کارفرما یا بهره ای از اتحادیه های کارفرمایان مزبور حق اعزام يك نماینده بکنگره خواهد داشت .
عالی کار طبق آئین نامه ای که بتصویب شورای مزبور خواهد رسید تعیین میشود .
تبصره ۲ - تصمیبات شورای عالی کار با اکثریت آراء معتبر و نمایندگان کارگران و کارفرمایان و دولت مجموعاً سه رأی یعنی هر دسته فقط يك رأی دارد .
تبصره ۳ - شورای عالی کار میتواند در مورد زوم شورا های فرعی بشرح زیر برای حرفه های مختلف مرکب از سه نفر کارگر و سه نفر کارفرمای مربوط بان حرفه یا صنعت با حضور نمایندگان دولت و مشاورین مذکور فوق دعوت نماید ؛
۱ - شورای مربوط باصناف و معدنی دولتی .
۲ - شورای مربوط بمؤسسات صنعتی و معدنی دولتی .
۳ - شورای مربوط بمؤسسات صنعتی و معدنی که بموجب امتیاز عمل میکنند .
۴ - شورای مربوط بصنایع و کارخانجات غیر دولتی .
اتخاذ تصمیم نسبت بموضوعات مربوط بهر يك از حرف و صنایع که در شورای عالی کار طرح میشود با استحضار از نظریات شورا های فرعی مربوط بعمل خواهد آمد .

صندوق تعاون و بیمه کارگران
ماده ۱۶ - از تاریخ تصویب این قانون صندوقی بنام صندوق تعاون و بیمه کارگران برای معالجه و پرداخت غرامات و مساعدت بکارگران بترتیب زیر تشکیل میشود :
۱ - حوادث و امراض ناشی از کار .
۲ - حوادث و امراض غیر ناشی از کار .
۳ - حوادث و امراض خانواده بلا فصل کارگر .
۴ - پیری و از کار افتادگی کارگر .
۵ - ازدواج و حاملگی عائله مندی و وضع حمل و هزینه کفن و دفن و کمک بیازماندگان قانونی کارگر در موارد عسرت و استیصال .
صندوق مزبور زیر نظر هیئتی مرکب از سه نفر که بوسیله شورای عالی کار از نمایندگان وزارت کار و کارگر و کارفرما انتخاب میشوند اداره می شود .
کارفرما مکلف است از تاریخ تصویب این قانون معادل ۲ درصد از دستمزد و مزایای مزبور را خود بر آن و معادل ۴ درصد از دستمزد و مزایای مزبور را خود بر آن افزوده و بشعه صندوق تعاون و بیمه کارگران در شهرستان خود بپردازد .
نظارت در امور این صندوق در تمام کشور با شورای عالی کار و در هر کارگاهی یا کمیسیون توافق

آن سکارگاه مشروح در ماده ۱۳ این قانون خواهد بود .

تبصره ۱ - اساسنامه این صندوق و آئین نامه مربوط بطرز وصول حق بیمه ها و چگونگی و میزان و شرایط لازم و کافی برای استعناق دریافت هریک از مستمریها و کمکهای مندرج در بالا بوسیله وزارت کار با مرافقت شورای عالی کار تهیه و بتصویب هیئت وزیران خواهد رسید .

تبصره ۲ - کلیه موجودیهای صندوقهای تعاون و صندوقهای احتیاط کارگاهها و هر آنچه از این بابت در اختیار خزانه داری کل و بانک صنعتی و معدنی و نگاهاراه اجتماعی میباشد بصندوق تعاون و بیمه کارگران منتقل می شود .

ماده ۱۷ - صندوق تعاون و بیمه کارگران از پرداخت مالیات بردرآمد معاف خواهد بود و هزینه اداره این صندوق نباید حد اکثر از ده در صد میزان درآمد جاری آن تجاوز نماید .

بنگاههای کاریابی

ماده ۱۸ - وزارت کار میتواند در طرز عمل بنگاههای کاریابی خصوصی و همچنین شرکتهای تعاون کاریابی نظارت نموده و نیز مکلف است مراکز کاریابی دولتی مجانی ایجاد نماید .

شرکت های تعاونی

ماده ۱۹ - آئین نامه های راجع بشرکتهای تعاونی مذکور در این قانون را وزارت دادگستری با مشارکت وزارت کار تهیه و پس از تصویب کمیسیون قوانین دادگستری مجلس شورای ملی اجرا خواهند نمود .

در آئین نامه های مزبور تصویب شرایط و

مقرراتی که با قواعد مصوب در سازمان بین المللی کار مطابق بوده و مقررات قانون تجارت راجع بشرکت های تعاونی را تکمیل نماید مجاز میباشد .

ماده ۲۰ - وزارت کار کلیه آئین نامه های مربوط با اجرای این قانون را در ظرف ششماه از تاریخ تصویب این قانون بتصویب شورای عالی کار رسانیده و پس تصویب هیئت وزیران بموقع اجرا خواهد گذارد .

ماده ۲۱ - وزارت دادگستری و کار آئین نامه های راجع بتخلفات از مقررات این قانون و تبصره های مربوط به آنرا تهیه نموده پس از تصویب کمیسیون دادگستری مجلس شورای ملی بموقع اجرا خواهد گذارد .

متن گزارش فوق ضمیمه قانون اجازه اجرای مقررات مربوط به کار بوده و صحیح است .

رئیس مجلس شورای ملی - **رضا حکمت**

شماره ۳۰۱۱
وزارت دادگستری

فرمان همایونی بانضمام قانون اجازه اجرای لوایح وزارت دادگستری، پس از تصویب کمیسیون فعلی قوانین دادگستری در جلسه بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و بیست و هشت بتصویب مجلس شورای ملی رسیده است ذیلا ابلاغ میگردد

باتأییدات خداوند متعال

ما

پهلوی شاهنشاه ایران

مجل صحه مبارک
نظر باصل بیست و هفتم متمم قانون اساسی مقرر میداریم
ماده اول - قانون اجازه اجرای لوایح وزارت دادگستری پس از تصویب کمیسیون فعلی قوانین

دادگستری در جلسه بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و بیست و هشت بتصویب مجلس شورای ملی رسیده و منضم باین دستخط است بموقع اجرا گذاشته شود
ماده دوم - هیئت دولت مأمور اجرای این قانون

هستند بتاريخ ۲۸ اردیبهشت ماه ۱۳۲۸

قانون اجازه اجرای لوایح وزارت دادگستری پس از تصویب کمیسیون فعلی قوانین دادگستری

ماده واحده - وزارت دادگستری مجاز است لوایح قانونی را که بمجلس شورای ملی پیشنهاد نموده یا نمایند (باستثناء لوایح مربوط بدعای اشخاص علیه دولت پس از تصویب دولت اشخاص حاضر در کمیسیون فعلی قوانین دادگستری بموقع اجرا گذارده و بعد از آزمایش آنها در عمل چنانچه نواقصی در لوایح مزبور مشهود گردد رفع و قوانین مزبور را تکمیل و مجدداً برای تصویب بمجلس شورای ملی پیشنهاد نماید - لوایح مزبور در کمیسیون مطرح و پس از شور اول چاپ و بخش خواهد شد تا نمایندگان نظریات خود را در موضوع لایحه ظرف هشت روز یکم کمیسیون بدهند و شور دوم پس از گذشتن هفت روز بعمل خواهد آمد

تبصره - بکمیسیون فعلی قوانین دادگستری شش نفر منتخب از شعب (هر شعبه یک نفر) اضافه میشود

این قانون که مشتمل بر یکماده است در جلسه بیستم اردیبهشت ماه یکهزار و سیصد و بیست و هشت بتصویب مجلس شورای ملی رسید.

رئیس مجلس شورای ملی **رضا حکمت**
اصل فرمان همایونی و قانون در دفتر نخست وزیر است
م-۱۲۱۶
نخست وزیر